

Romans

Pol no nomo aposel haruwe bona beele malalamudu lewai.

¹ Ji Pol we, ji Yesus Kristus nomo haruwe magana. No ji aposel heigei nomo yaure hidu bona, Itou nomo hilou beele malalamudu lewei nomo hangada hiyai.

² Amina la Itou no lewainga, profet nere hilou beele beha yeregane. Onou waha bona beele beha no Itou nomo buk langa inyina. ³ Wa no nomo Idu nomo hilou beele. Idu waha no fai heigai, no King Devit nomo ganemuha. ⁴ Onodu saini Itou no matmat langa ege jaimu tuwai langa, Itou nomo Hauri Guuni no ere benou abitimu higina, No Itou Nomo Idu danga bagu. No Yesus Kristus, ere ebere Anyakaro. ⁵ Yesus Kristus nomo owo langanga bona, Itou no ere bona aau warai, onodu no nomo unyi bona, Itou no ere aposel haruwe langa tafa higai. No onou onowai waha, nere fai-aita oruwanga edo Yesus bode huwanyanege ngalenga wonga, nere no nomo beele oojo wod-bode. ⁶ Tere fere Yesus nomo gane yafaya. Tere Yesus Kristus nomo yaurou amina isidu boya tere oojoya.

⁷ Ji beele beha tere Rom fai yerege tagini, Itou no nomo huwanya tere tigidu bona, tere no nomo fai-aita gane yafagu ganga bona yaure tigaiha. Ebere Jijeji Itou, Anyakaro Yesus Kristus ngare, edo tere bode aau narire gonga, tere tebere huwanyatege ono tagogonga foinga inyona.

Pol no Rom nerigei nomo gau tuwai.

⁸ Ji amugedu benou letigon boni. Ha-ha oruwa langa, fai nere tebere huwanyatege ngalengawou danga bagu waha bode hai-haide. Onou waha boni, ji tere oruwanga boni ninafe isi boni, Yesus Kristus nomo unyi langa, ji yame Itou hilobainga tutuni. ⁹ Ji Itou nomo haruwe tefuwei nomo danga tafa-tafari wa, no nomo Idau nomo hilou beele malalamudu lewei nomo boni. Onodu Itou no nogo isina, ji sain oruwa hauya boni tere boni isi-isini. ¹⁰ Onodu ji saine oruwa danga bagu benou hauya tutuni, no gau bona wonga, no edo jala ure hayonga, ji edo tere bagu mayonboni. ¹¹ Ji tere terigei nomo gaude hina. Wa taate boni, ji Hauri Guuni nomo toota ila tere tigon wa, tere dangamu tigei nomo bona. ¹² Ji yame ninafe benou, tere tebere huwanyatege ngalengawou edo ji hoyo higonga, ji fere yame huwanyafe ngalengawou edo tere hoyo tigonbona. Onodu no ere gaara oruwanga huwanyage edo dangamu hagonbona.

¹³ Tere baabo gane, ji tere isi dewagu ganga gau hina, ji saine baingaro tere bagu mayei nomo ninafe isi-isini. Ji yame haruwe nere fai-aita fereha Kristen heigei nomo hoyo nigai, onou waha boni, ji tere fere hoyo tigonboni. Onou wa, saine oruwa dada ila heigedu bode ji jala karu hai-haide. ¹⁴ Itou no ji nere Grik bagu, nere Grik uwa waha bagu, nere isou fai bagu, nere fai isou uwa bagu fere hoyo nigei nomo haruwe hiyai. ¹⁵ Onou waha boni, ji tere Rom fai-aita bagu fere hilou beele malalamudu letigei nomo huwanyafe jaina.

Hilou beele wa Itou nomo danga.

¹⁶ Ji hilou beele malalamudu lewei nomo mayau ada hi-hina. Wa taate bona, Itou nomo danga hilou beele langa inyina wa, nere fai oruwanga huwanyanege ngalengade waha ege gidu hanigei nomo danga. Nere Juda amuge gogunga nere fai-aita fereha fere. ¹⁷ Hilou beele langa, ere fai-aita bagu tigini iwou, Itou no nomo onowou langa abitimu higina. Ere huwanyage ngalenga wedenga, no edo ere fai-aita bagu tigini higonbona, taate bona, huwanyage ngalengawou nomo jala langanga, ere Itou ago langa fai-aita tigini heigo boya. Waha no Itou nomo buk langa beele inyina dorofe. “Nere fai-aita huwanyanege nglengade waha, Itou no nere fai-aita tigini nigonbona, ono wonga nere agenege auma yafodbode.”

Nere fai oruwanga Itou moge tuwane.

¹⁸ Ere isiya, Itou no ha laluwa la yafa bona, no nomo houmu mayou malala heigemuna. Nere fai oruwanga no moge tubode onowou inyaba onode waha, agou inyaba kabaka nigina. Nere nebere onowou inyaba waha langa, nere beele ngalenga waha ileinga wane. ¹⁹ Nere fai waha, Itou nomo onowou baingnaro iside, Itou no nogo we abitimu nigai. Onou wa, nere no moge tunganega, no nere kenyekunyu nigina. ²⁰ Hugu warou la, saini Itou no dada oruwanga tafaiinga heigai langa mai elebe, nere fai no dada atai waha urede. Jala waha langa, nere fai Itou nomo onowou ila huwari inyide waha, isei nomo edo. Nere Itou nomo onowou hugu isei nomo edo. Onodu nere no nomo danga anyakaro gai-gai inyina waha edo isodbode. Onou waha bona fai ete no benou ada

lewonbona, “Ji nyabuluwou uwau, wa taate bona, ji Itou boni alai uwa.”

²¹ Nere Itou bode alai. Onou wa, nere no Itou tigi-ini iwou isi tuwegu uwa, onodu nere no unyi isou wegu uwa. Onodu nere no hilobainga tuwegu uwa. Nere nebere ninanege dabu tayou heigai. Wa benou nere ninanege isou uwau dorofe, nere agugu langa yafade. ²² Nere edega bode lewane, “Ere isou bagu.” Onou wa, nere dabu tayou tigrini heigane. ²³ Nere Itou gai-gai yafagou moge tubode, nere ege no unyi isou wegu uwa. Nere fai umou nebere agenege anu isisiwou ati bode, nere neei agenege anu bagu, kaafa bagu, maangi bagu, iiba dada bagu atidu bode, dada waha unyinege isou-isoude.

Nere fai-aita onowou inyaba hogo fere-fere ononode.

²⁴ Nere fai-aita Itou moge tuwanenga, waha bona Itou no nere awa nigainga, nere nage nebere gauwou inyaba onowou jijiga bagu onowei nomo kuse nigi gainga, nere gaara komodu bode, nere nage genege gala langa onowou inyaba ononode. ²⁵ Nere fai-aita onouha waha, nere Itou nomo beele ngalenga awadu bode, yaawa beele tetede. Onodu bode nere Itou no dada oruwanga ataininga heigai waha moge tubode, nere dada waha unyinege isou bode, nebere huuna langa yafade. Onou wa, Itou no dada oruwanga nomo hugu, onou waha bona, ere fai gai-gai Itou nomo unyi isou woboya. Ngalenga.

²⁶ Nere Itou moge tuwane waha bona, Itou no nere awa nigainga nere nage nebere onowou inyaba jijiga bagu langa yafane. Nere nebere

oyanege gane nere, fai-aita ngare te guruwou fanyimu tigini waha awadu bode, nere fanyimu tigini uwa waha oojo wane. ²⁷ Nere fai fere, nere aita ngare te guruwou fanyimu tigini waha awadu bode, nere nebere huwanyanege eeya dorofe jai gainga, nere fai ila bagu, fanyimu inyaba mayau bagu waha ono wane. Onou waha bona, nere nage nebere fanyinege inyaba ono wane waha nomo, agou inyaba kabaka taane.

²⁸ Nere Itou nomo huuna langa yafei nomo ninanege isegu uwa. Onou waha bona, Itou no nere awa nigainga, nere nage nebere ninanege inyaba waha oojo wane. ²⁹ Nere onowou inyaba hogo fere-fere beha waha ono wane. Nere onowou tigini uwa, agenege warou fanyimu bagu honggoro guruwou fanyimu bagu. Nere fai dada baingaro bagu waha bode huwanyanege inyaba nigi bode, nere fai dunege kote wanenga umeru ganenga, kejiwe honggoro bode, yaawa bode nere fai ila nebere dada nganege elege bode, fai ila inyabamu ninginga wane. Onowou inyaba waha oruwanga nere bolonigou. Nere mogonege beele lebode, ³⁰ nere fai ila unyinege inyabamuwei nomo yaawa beele legane. Nere Itou honggoro tubode, kejiwe belenege oto bode, edega bode nere nage nebere uninege jaimu gane. Nere onowou eege gai inyaba hogo fere heigemu wane. Nere anyanege amenege gane nebere beele feiya gane. ³¹ Nere ninanege hilou uwau. Nere beele ada oojo bode, nere nage nebere beele baara tawou ada oojo gane. Nere nage nebere ganenege etenga ada gau nigi gane. Nere fai ila bode augami ada

nigigai. ³² Itou nomo nuuni beele tigrini no benou lena, “Nere fai fanyimu onouha onode waha, nere edo umode.” Nere fai waha, nuuni beele waha isi dede, onode wa, nere feiya bode, onowou inyaba hogo fere-fere ono onode. Onodu fere, nere onowou inyaba wahanga ada onode. Uwa. Nere fai onowou inyaba onouha onode waha, nebere unyinege isou-isoude.

2

Itou nomo kot no tigrini.

¹ Onou waha bona, tere fai oruwanga nere ila genege beele tafaya waha, ji tere etenga-etenga letigrini, ne benou lewei nomo edo uwa, ne nyabuluwou uwau. Isau. Saini ne nere ila genege beele tafani waha, ne nage fere geete beele tafani, taate bona, nere fanyinege onode waha, ne nage fere fanyite onounga ono-ononi. ² Ere isiya, nere fai onowou inyaba onode waha, Itou no nere agou inyaba kabaka nigi-nigina, onodu Itou no fanyimu onou onona waha, no gai tigrini. ³ Nere fai fanyinege onou onode waha, ne genege beele tafa-tafani. Onou wa, ne nage fere nere fanyinege onode onounga ono-ononi. Ne ninate isini, Itou no ne nage fere kot langa ada tafa hinona yo? ⁴ Adadu? Itou no ne saini ufaro onowou hilobainga ono hini bona itari hinina. No agou inyaba kabaka fasayadu ada hinina. Ne Itou nomo onowou hilobainga ureni wa, no dada ewe dorofe rute? Itou no ne huwanyate ubuluwei nomo bona gau tuganga, onowou hilobainga ono hinina. Ne waha ada rute isini? ⁵ Ne name huwanyate danga

bagu sesemu boni, ne huwanyate ada ubuluni. Onodu onowou waha langa, ne nage name agou inyaba ago anyakaro komomuni dorofe. Onodu fati Itou no nomo kot tigini waha yaasu wona langa, no nomo houmu mayou malala heigonga, ne agou inyaba waha tau ganga. ⁶ Itou “no fai-aita oruwanga nere fanyimu ono wane waha agou inyaba kabaka nigonbona.” ⁷ Nere ila fanyimu hilobainga danga bagu oojo bode, ha laluwa langa Itou bagu yafade bode, unyinege anyaro bagu, agenege auma usuwou uwau tei nomo jala kuruwou haruwe tede. Itou no nere fai-aita waha, agenege auma gai-gai yafagou waha nigonbona. ⁸ Onodu nere ila, nere nage bodenga isi bode, nere beele ngalenga moge tubode, nere onowou hilou uwa waha oojode. Itou no fai-aita waha bona houmu mayonga, no agou gai inyaba kabaka nigonbona. ⁹ Ou anyaro jimiri bagu nere fai oruwanga onowou inyaba onode langa heige nigonbona, nere Juda amuge gogunga nere fai-aita bagu fereha fere. ¹⁰ Onou wa, Itou no ha laluwa langa yafou hilobainga, unyinege anyaro, huwananege foinga inyei nomo waha, nere fai oruwanga onowou hilobainga ono-onode waha nigonbona. Nere Juda amuge gogunga, nere fai-aita bagu fereha fere. ¹¹ Itou no fai-aita oruwanga onowou hogo etenga langanga haawe nigini-gina, edo nere fai fereha.

¹² Wa onou. Nere fai oruwanga nuuni beele uwau nere une tafade waha, nere yaae wodbode wahanga. Edo nere nuuni beele uwau. Nere fai oruwanga, nere nuuni beele isi bode une tafade waha, Itou no nuuni beele langa beele inyina

waha oojo bona nebere onowou haawe nagon bona. ¹³ Nere fai nuuni beele ewe iside, nere Itou ago langa fai tigrini ada heigode. Uwa. Nere fai nuuni beele oojode wahanga, Itou no nere fai tigrini nigonbona. ¹⁴ Nere fai-aita bagu fereha waha nere nuuni beele uwau. Onode wa, nere ila nere nage nebere ninanege langa nuuni beele nomo onowou oojo-oojode. Nere nuuni beele uwau. Onou wa, nere nuuni beele nomo onowou oojowei mata wogunga wa, nere nage nebere ninanege no, nere nebere nuuni beele dorofe inyina. ¹⁵⁻¹⁶ Nere nebere fanyinege waha langa, Itou no nuuni beele nere huwanyanege gamu langa yeregai waha, malala heigena. Onodu ninanege tigrini nere huwanyanege langa inyina waha fere, nuuni beele nere huwanyanege langa inyina waha abitimuna. Onou waha bona, saini Itou no nere fai oruwanga nebere onowou huwari bagu, nebere beele huwari bagu haawe nagei nomo fati hangadawai langa, nere fai waha nebere ninanege no nere fanyimu ono wane waha kot langa tafa nigonbona. Onodu saini ila nere fanyimu ono wane waha bona no edo nigona rute. Hilou beele ji malalamudu leni waha no benou lena, Itou no fai oruwanga nebere onowou haawe nagei nomo haruwe, Yesus Kristus tuwonbona.

Nere Juda ninanege iside, nuuni beele no edo hoyo nigonbona.

¹⁷ Onou wa, ji elebe tere Juda bagu beele bagu, tere nuuni beele no edo kot langa hoyo tigrina iya yo. Tere tage tebere unyitege jaimu boya benou le-leya, “Ere Itou nomo fai.” ¹⁸ Tere Itou nomo

gauwou tere alai. Tere nuuni beele boya sisiwou amina teiha, onou waha boya, tere benou le-leya, onowou tigrini wa hilobainga. ¹⁹⁻²⁰ Tere benou isisiya, “Nuuni beele langa ere isou hilobainga bagu beele ngalenga nomo hugu amina teiha, onou waha boya ere nere agenege fosokowou jala edo abitimu nigo boya. Nere fai agugu langa yafade waha nebere lalawou dorofe ere yafaya. Ere fai isou uwau waha isisiwou nigei nomo fai. Ere magana mene-mene nebere isisiwou fai.” ²¹ Yo, tere fai-aita bagu ila isisiwou nigi-nigiya. Onou wa, tere taate boya tere tage isisiwou tegu uwa? Tere le-leya, nere fai adai yebu wode. Onou wa, tere tage yebu-yebuya rute? ²² Tere le-leya, “Nere fai-aita bagu te guruwou, nere longi fanyimu adai ono wogu iya.” Onoya wa, tere tage onou rute ono-onoya? Tere yaawa itou ada gau nigi-nigiya, onoya wa, tere haiden nebere bori mata nomo dada yebu-yebuya rute? ²³ Tere tage tebere unyitege jaimu boya le-leya, “Ere Itou nomo nuuni beele alai”. Onou wa, tere tage nuuni beele feiya-feiyaya rute, onodu onowou waha langa tere Itou nomo unyi inyabamu fufuya. ²⁴ Itou nomo buk langa onowou waha bona beele benou bagu. “Tere tebere nyabuluwou langanga, nere fai-aita fereha waha memesi beele lebode, Itou unyi ilei-ileide.”

Genege gala karuwei nomo fanyimu tigrini.

²⁵ Ngalenga, ne nuuni beele oojo bonahe wonga, Juda ebere fanyige langa geege gala karuwei nomo wa, onowou hilobainga. Onou wa, ne nuuni beele feiyawei mata bonahe wonga, edo ne

geete gala karu hanane, ariya ne fai no gogala karu fuwegu uwa dorofe yafani. ²⁶ Onodu fai no gogala karu fuwegu uwa, no nuuni beele nomo onowou hilou oruwanga oojowei mata wona wa, fai waha no gogala karu fuwane dorofe yafana. ²⁷ Ngalenga, Juda tere nuuni beele nomo buk bagu, onodu tere getege gala karu tagane. Onou wa, tere nuuni beele feiyawei mata bonade wonga edo, fai no gogala karu fuwegu uwa no nuuni beele ngalenga oojona waha, no tere getege beele tafonbona. ²⁸ Fai no ewe Juda unyi langanga yafa bona wonga, no Juda tigrini uwa. Onodu genege gala karuwou nomo fanyimu waha, no ewe genege gala nomonga dada uwa. ²⁹ Fai no nomo ninau langa, no nomo huwanya langa no Juda yafana waha, no Juda tigrini. Onodu genege gala karuwei nomo fanyimu tigrini waha fere, fai nomo huwanya langa nomo ninau langa heigona. No beele oojowou fanyimu nuuni beele la yeregane waha langa ada heige-heigena. Uwa. Wa Itou nomo hauri we heigemuna. Fai onouha waha, nere fai agenege langa no unyi anyakaro ada tテナ. Uwa. No Itou ago langa unyi anyakaro bagu.

3

Onowou inyaba no onowou hilobainga ilei tuwei nomo edo uwa.

¹ Ariya, genege gala karuwei nomo fanyimu no ewe genege gala nomonga dada wonga, Juda nere fai fereha waha adadu feiya nigode? Nere genege gala karude waha langa taate dada hilou heigona?

²Magana! Itou no Juda dada hilobainga hogo ferefere nigai. Amugou wa benou, Itou no Juda nere nomo beele oofawei nomo nigai. ³Ngalenga, nere ila beele waha oojo wegu uwa. Onou wa adadu? Nere huwanyanege ngalenga wegu uwa wonga, waha no Itou ono tuwonga no nomo beele waha ada oojo wona rute? ⁴Gai uwanga uwa. Nere fai oruwanga yaawa beele le-lede, onou wa, Itou no nogonga gai-gai beele ngalenga le-lena. Wa, Itou nomo buk langa lena dorofe.

“Itou ne fanyite

hilou wahanga ono boni,
ne ji kot langa tafa hini.

Onodu ne kot langa tafa hinei nomo ninanege isei mata
wode wa, ne kot tigini feiyawau ganga.”

⁵⁻⁶Ariya adadu? Ere ebere onowou inyaba waha, no Itou nomo fanyimu hilou malalamu fuwei mata wonga, ere beele adadu lewei nomo? Saini Itou no ere ebere une nomo agou inyaba kabaka higona saini langa, Itou no fanyimu hilou onowei uwa rute? Gai uwanga uwa. Itou no gai-gai fanyimu hilou oojowei uwa wonga, no adadu fai-aita oruwanga nebere onowou haawe nagona? Ninanege onouha waha, ere fai ebere ninagenga. ⁷Wa fai no benou lena waha nomo ninau dorofe. “Ji yame yaawawou beele waha Itou nomo ngalenga beele ono wonga malala hegedu bona, waha no unyi anyaro gai tungawei mata wonga, no adadu ji une fai hibona, no ji agou inyaba kabaka hiyonbona?” ⁸Onodu no beele inyaba waha dorofenga, “Ariya ere onowou inyaba ono wedenga jala waha langa onowou hilou

heigonbona.” Nere fai ila ji geefe beele tafa bode benou le-lede. Ji yage beele malalamudu le-leni waha, no beele inyaba waha dorofe. Itou no nere fai waha kot langa tafa nigidu bona, onowou inyaba ono wane onounga, edo agou inyaba kabaka nigonbona.

Fai ete te no onowou tigini ada ono-onona.

⁹ Ariya adadu? Ere Juda, ere fai-aita ila feiya nigou rute? Gai uwanga uwa. Ere amina leyaha, ere oruwanga une kutau higaiha, ere Juda Grik bagu oruwanga. ¹⁰ Itou nomo buk langa beele waha bona benou lena,

“Fai ete te no fanyimu hilou
ada ono-onona.

Gai uwanga uwa.

¹¹ Fai ete isou hilou uwau.

Itou kuru tungawei
nomo fai ete uwau.

¹² Oruwanga jala hilou awaneha.

Nere oruwa onouhanga,
nere fai inyaba tigini.

Nere nebereha ete onowou
tigini ada ono-onona.

Gai uwanga uwa.

¹³ Nere nebere huranege matmat dorofe
isebuwai inyina.

Nere yaawa beele baingaro le-lede.

Onodu nere nebere huranege,
fai inyabamu nigei nomo beele bolo nigou,
maangi inyaba nomo henowa dorofe.

¹⁴ Nere gai-gai fai ila inyabamu nigei
nomo beele inyaba lebode,
ou nigi-nigide.

15 Nere gai-gai fai ila dunege kotewei
nomo bode gurarudu golo-golode.

16 Nere golo bode fai-aita ila
nebere agenege auma
yafou inyabamu nagei nomo dada
ono bode ou nigi-nigide.

17 Nere fai ila bagu
huwanyanege etengadu yafei
nomo fanyimu ada iside.

18 Nere Itou menanga
ada umuge tutude.”

19 Ere isiya, beele oruwanga nuuni beele no onona waha, wa nere fai nuuni beele huuna langa yafade waha ono nigina. Onou waha bona fai ete no benou lewei nomo edo uwa, “Ji fai tigini.” Uwa. Ere fai ha-ha oruwa langa ere Itou ago langa nyabuluwou bagu. 20 Onou waha bona, nuuni beele oojowei nomo fanyimu langa, “Fai ete te no nyabuluwou uwau Itou ago langa fai tigini ete yafei uwa.” Nuuni beele no ebere une abitimu higei nomo wahanga.

Fai no Kristus bona huwanya ngalengana waha, no unyi fai tigini.

21 Onou wa, elebe Itou no ere fai-aita tigini higei nomo fanyimu waha malala heigai. No nuuni beele oojowou jala langa heigai uwa. No jala fere langa heigai. Onodu beele Moses nomo nuuni beele langa inyina waha, nere profet nebere buk langa, Itou no fanyimu onowai waha bona no beele malalamudu lena. 22 Onowou waha no benou. Nere fai-aita oruwanga Yesus Kristus bode huwanyanege ngalengade waha, Itou

no nere fai-aita tigrini nigi-nigina. Jala ete te uwau. ²³ Ere fai oruwanga une tafeye, waha bona ere Itou ngate ha laluwa langa yafei nomo edo uwa. ²⁴ Onou wa, Itou no ere bona aau warainga, Yesus Kristus no ere ege gidu haigei nomo haruwe tai waha langa, Itou no ere fai-aita tigrini higrini. Ere fai-aita hage we haruwe onoya waha langa hilou heigei uwa. Itou no ewe onou, Yesus Kristus owo langa tafa higrini. ²⁵ Itou no Yesus, umonga nomo ganemu feudu, nere fai-aita oruwanga no bode huwanyanege ngalengade waha, nebere une uulu nagonbona waha hangada tuwai. Onowou waha langa, Itou no ere fai-aita bagu tigrini higrini, no nogo fanyimu onowai waha langa abitimu higrini. Amina Itou no fai-aita foinga langa ono nigi bona, no nere une tafa gane waha nebere une nomo agou inyaba kabaka fasadu ada nigigai. ²⁶ Onou wa, elebe saini beha langa Itou no abiti higrini wa, no nogo no gai tigrini. Onodu nere fai-aita oruwanga Yesus bode huwanyanege ngalengade waha, Itou no nere fai-aita tigrini nigi-nigina. ²⁷ Onou waha bona, faiwei no nogo unyi isouwei nomo edo? Fai ete te uwau. Onowou waha usu borowaiha. Nuuni beele oojowei nomo jala no, onowou waha usumuwei uwa. Huwanyage ngalengawei nomo jala no wenga ere hage ebere unyige jaimuwei nomo fanyimu usumuwaiha. ²⁸ Wa taate bona, elebe ere benou isiya, ere huwanyage ngalengawei nomo jala langanga, ere Itou ago langa fai-aita tigrini heigei, nuuni beele oojowei nomo jala langa uwa. ²⁹ Adadu? Itou no Juda neberenga Itou rute? No fai-aita fereha nebere Itou uwa rute?

Uwa. No fai fereha fere nebere Itou. ³⁰ Itou no nogonga. No fai genege gala karu wane waha nebere huwanyanege nglanegawou uredu bona, no fai genege gala karu wegou uwa waha nebere huwanyanege ngalengawou ure-urena. Onodu bona no fai tigini nigi-nigina. ³¹ Onodu ere benou leboya wonga, huwanyage nglanegawou no dada amugou, ariya nuuni beele no dada ewe rute? Gai uwanga uwa. Ere ono geyenga nuuni beele no danga bagu inyina.

4

Itou no Abraham fai tigini tuwai.

¹ Ebere asage Abraham, no fai ere dorofe. Onou waha bona, ere no boya adadu lewei nomo? ² Nalenga, Abraham no fanyimu hilou onowei mata wagenga, onowou waha langa no fai tigini heigage wa, no edo nogo unyi jaimu wage. Onou wa, Itou ago langa no onowou waha langa fai tigini heigei uwa. ³ Itou nomo buk langa taate beele inyina? No benou lena, “Abraham no Itou nomo beele bona huwanya ngalenga wainga, Itou no fai tigini tuwai.” ⁴ Fai no haruwe tedu bona agou tena waha, ere agou waha toota iwou ada leya. Uwa. Wa haruwe nomo agou hoolowou dadanga. ⁵ Onou wa, fai no Itou ago langa fai tigini heigei nomo gau tuwei mata wonga, no adadu onowon bona? No onowou hilou waha onowei nomo haruwe danga bagu adai teengawou, ariya no huwanya benou ngalengawou, Itou no edo langa nere fai une tafade waha, nere fai tigini nigonbona. Ono wonga Itou no fai tigini tuwonbona. ⁶ Devit no fere beele onounga lewai. No fai

Itou ago langa tigrini heigede waha bona lewai, edo nere fanyinege hilobainga onode yo, uwa yo, nere dabu edega wode. ⁷ Devit no benou lewai,

“Itou no fai nebere nyabuluwou
uwamu nagidu bona,
nebere une uulu nagai wonga,
nere fai waha dabu edega wode.

⁸ Anyakaro no fai ete nomo une bona ninau ege
ada isei mata wonga wa,
fai waha no dabu edega wona.”

⁹ Nere fai genege gala karu nagou wahanga rute edo edega wode? Uwa. Nere fai genege gala karu nagegu uwa waha fere edo edega wode rute? Ere ninage isi dewoboya. Ere benou le-leya, Itou no Abraham nomo huwanya ngalengawou waha bona ninau isidu, no fai tigrini tuwaiha.

¹⁰ Ariya Itou no Abraham adadu yafa gainga no fai tigrini tuwaiha? No gogala karu fuwou langa yo, uwa, no gogala karu fuwegu uwa langa rute? No gogala karu fuwegu uwa langa Itou no fai tigrini tuwai. ¹¹ Saini no gogala karu fuwegu uwau langa, no Itou bona huwanya ngalenga wainga, Itou no fai tigrini tuwaiha. Onodu Itou no genege gala karu nagei nomo fanyimu waha, no fai tigrini yafei nomo naani dorofe tuwaiha. Onou waha bona, Abraham no fai oruwanga genege gala karu nagegu uwa waha, nebere asanege amugou yafai. Onou wa, nere Itou bode huwanyanege ngalenga wanenga, Itou no nere fai tigrini nigai. ¹² Onodu no fai ila genege gala karu wane fere nebere asanege, fai nere ewe genege gala karuwegu uwa. Nere genege gala karudu, ebere asage Abraham nomo

onowou oojodu Itou bode huwanyanege ngalengawai, Abraham no gogala karuwei uwa langa onowai dorofe.

Itou nomo beele baara tawou wa, nere fai-aita huwanyanege ngalengawou oruwanga nebere.

¹³ Amina Itou no Abraham nomo asagane bagu oula oruwanga nigei nomo beele baara tawaiha. Onou wa, Abraham no nuuni beele ila hogo ferefere oojo wainga, Itou no beele baara waha tawei uwa. Abraham no Itou nomo beele bona huwanya ngalenga wainga Itou no fai tigini tuwai, onodu Itou no beele baara tau fuwaiha. ¹⁴ Ngalenga, fai nuuni beele oojo -oojode waha, dada oruwanga Itou no nigonbona beele baara tawai waha, nere nagenga elegei nomo wage, huwanyage ngalengawou nomo fanyimu no dada ewe dorofe. Onodu Itou nomo beele baara tawou fere no ewe usu wage. ¹⁵ Ere isiya, saini nuuni beele inyai langa, nere fai nuuni beele feiya wanenga, waha no Itou ono tuwainga nere bona houmu mayai. Onou wa, nuuni beele uwau wage wa, ere fai no nuuni beele feiyana iwou ada lewedege.

¹⁶ Itou no Abraham bona, nomo asagane iinga heigodbode waha bona aau warainga, no beele beha baara tau fuwai. Onou waha bona, nere fai dada Itou no hangada nagai waha elegodbode wonga, nere no nomo beele bode huwanyanege ngalenga bode wonga, nere elegodbode. Nere dada waha fai nuuni beele oojode waha neberenga uwa. Nere fai oruwanga Abraham dorofe nebere huwanyanege ngalengawai waha, nere fere dada waha elegodbode, Abraham no

ebere oruwanga asage amugou, ¹⁷ Itou nomo buk no lena dorofe, “Ji ne ono hinenenga bagu fai-aita baingaro nebere asanege heigeneha.” Beele baara tawou waha no Itou ago langa danga bagu inyina. Abraham no Itou bona huwanya ngalengawai, Itou waha no fai umou agenege auma niginigina waha, no ewe beelenga leganga dada oto wegu uwa waha heige-heigede.

¹⁸ Abraham no Itou dada waha adadu onowon bona beele baara tawai waha no alai uwa. Onou wa, fai no dada onou heigonbona iwou isaiha dorofe no huwanya ngalenga dewai. Onou waha bona, no “fai-aita bagu baingaro nebere asanege heigai,” Itou no lewai dorofe, “Name idate asane gane gai baingaro heigodbode.” ¹⁹ Abraham nomo haga orei 100 onou, onodu no nomo gogala kojijiwai. Onodu no benou isai, Sara no magana bisei nomo edo uwa. Onou wa, no nomo huwanya ngalengawou danga bagu inyai, no metaumei uwa. ²⁰ Itou no dada waha onowon bona beele baara tawainga, Abraham no beele baara tawou waha ninau isi bona huwanya nga bagudu, huwanya ngalengawou awei uwa. No nomo huwanya ngalengawou dangamu tuwai. No Itou unyi isou ²¹ bona no amina isai, Itou no edo langa onowona beele baara tawai onounga onowon bona. ²² Ono wainga Itou no Abraham nomo huwanya ngalengawou bona isidu, “no fai tigini tuwai.”

²³ Beele waha Itou nomo buk langa inyina, “Itou no fai tigini tuwai,” no Abraham bonanga lewei uwa. ²⁴ No ere bona fere lewai. Ere fere Itou boya huwanyage ngalenga wainga, Itou no

Yesus ege jaimu tuwai, no ebere anyakaro, ebere huwanyage ngalengawou bona isidu, no ere fai-aita tigini higonbona. ²⁵ Itou no Yesus edo langa ebere une uulu hagei nomo bona, nere fai awa nigainga dukote wanenga umai. Onodu Itou no ere edo langa fai-aita tigini higonbona, no Yesus ege matmat langa jaimu tuwai.

5

Itou no ere fai-aita tigini higai.

¹ Ariya ere huwanyage ngalenga wainga, Itou no ere fai-aita tigini higai. Ono wainga ere ebere Anyakaro Yesus Kristus no ere ono higainga ere Itou bagu huwanyage etenga heigeye. ² Ere fai-aita bagu Itou boya huwanyage ngalengana waha, ere edo Itou nomo aau warou elebe yafaya beha huwanya la goyei nomo, Yesus no jala helufa hagai. Onodu Itou no ere haigonga no ngate ha laluwa langa yafa dewei nomo itari tu-tuya, onodu waha no ere ono higi ganga edegaya. ³ Onodu ere waha boyanga edegawei uwa. Ou ere langa heigede waha boya fere edo edega woya, taate bona, ere isiya, ou waha ebere huwanyage dangamu hagi-hagina. ⁴ Onodu ere ebere huwanyage danga bagu inyei mata wonga wa, wala-walawou ere langa mayode waha, ere edo langa feta nigoboya. Onodu ere wala-walawou feta nigei mata boya wonga, ere Itou boya huwanyage ngalenga ganga, no ere hoyo higidu ege gidu haigei nomo itari tu-tuya. ⁵ Onodu Itou no ere hoyo higei nomo itari tuwei mata boya wonga, ere ewe ada itari tu-tuya. Uwa. Itou no Hauri Guuni higaiha,

onodu Itou nomo onowou langa fai gau nigei nomo waha, Hauri Guuni ere huwanyage langa feu hagai.

⁶ Saini ere hage hoyo higei nomo dangage uwau langa, Itou no saini hangada wainga, Kristus no ere fai onowou inyaba onoya waha, ege gidu haigei nomo umai. ⁷ Ngalenga tigini, ebereha ete no fai tigini ete hoyo tuwei nomo bona, umei nomo edo uwa. Onou wa, fai ete no onowou gai hilobainga tigini ono-onona waha ere uredu, ebere huwanyage dangamudu boya, no hoyo tuwei nomo edo umoya rute. ⁸ Onou wa, ere fai-aita une tafagou dorofe gai yafa geyenga, Kristus no ere hoyo higei nomo bona umai. Onowou waha langa, Itou no ere benou abiti higina, no ere bona gaude tuna. ⁹ Kristus no umainga, nomo ganemu feudu ere huge higai, elebe Itou no ere fai-aita tigini higina. Onou waha boya, elebe ere tigini isi deya, no ere hoyo higi gonga, goi saini Itou no une tafagou fai-aita kenyekunyu nigona langa, ere yafa dewoboya. ¹⁰ Saini ere Itou nomo honggoro fai-aita dorofe yafa geyenga, Itou Idau no honggoro fanyimu usumuwei nomo bona umai, onodu ere ono higainga Itou bagu huwanyage etengawei. Itou Idau no elebe ago auma gaigai yafou tai. Onodu ere fai Itou boya huwanyage etengawou yafaya waha, ere edo isi dewoboya, Magana waha nomo ago auma langa, Itou no ere ege gidu haigonbona. ¹¹ Onodu ege dada ete, ere ebere Anyakaro Yesus Kristus no ere ono higainga, Itou bagu huwanyage etenga heigeye, onou bona, ere elebe Itou boya edega dedeya.

Adam no umou heigemu wainga Yesus no age-nege auma yafou heigemuwai.

¹² Ere isiya, fai etenga no une tafainga, onowou waha langa, une no oula langa heigai. Onodu une no umou haudu mayai. Onodu umou no fai oruwanga elegai, wa taate bona, fai oruwanga nere une tafane. ¹³ Nuuni beele heigei uwa langa, une no amina oula langa inyai. Onou wa, nuuni beele uwau wage wa, Itou no une etenga-etenga nere fai onode waha bona ninau ada isage. ¹⁴ Onou wa, Adam nomo saini langa hugu waridu mai Moses nomo saini langa, umou no fai oruwanga ilei nigai. Fai ila nere Adam une tafai dorofenga tafegu uwa, onou wa, umou no nere fai waha fere ilei nigai.

Adam no Fai iinga huunta heigona waha nomo agotete dorofe. ¹⁵ Onou wa, Adam nomo une bagu, Itou nomo aau warou bagu, nere hogo etenga uwa, gai uwanga uwa. Fai etenga nomo une waha ono ganga, nere fai-aita ila umeru-umerude. Onou wa, Itou nomo aau warou nomo danga no umou nomo danga tigrini feiyade tudu bona, no fai-aita bagu langa inyangaro heigena. Fai etenga Yesus Kristus nomo aau warou waha langa, Itou no ere ono higiganga fai-aita tigrini heigeiya, onodu no toota hilobainga waha ere higinina. ¹⁶ Onodu fere, Itou nomo toota bagu, fai etenga waha nomo une bagu, dada hogo etenga ere langa ada ono garenga heige-heigena, gai uwanga uwa. Fai waha nomo une etenga no ono wainga, Itou no fai-aita kot langa tafa nigidu bona, benou lewai, “Nere inyaba dewodbode.” Onou wa Itou nomo toota waha benou. Saini nere fai-

aita une baingaro tafanenga, Itou no nere bona aau warainga, no fai-aita tigini nigai. ¹⁷ Fai etenga no beele feiyawai, ono wainga, fai etenga waha nomo une langa, umou no King dorofe hegedu fai oruwanga ilei nigai. Onou wa, Itou nomo aau warou nomo toota waha no umou nomo danga feiya tudu no gai anyakaro. Onou waha bona, ere isi deya, fai oruwanga nere Itou nomo aau warou togunga, Itou no nere fai tigini nigonga, nere fai etenga Yesus Kristus nomo haruwe langa, nere King yafa bode agenege auma yafodbode.

¹⁸ Onou waha bona, ere beele beha boya nina nage isi dewei nomo. Fai etenga no nuuni beele feiyawai, onodu une waha langa, Itou no ere fai-aita oruwanga kot langa tafa higai. Onou dorofenga, fai etenga no onowou hilou ono wainga, Itou no waha bona ninau isidu, no ere fai-aita oruwanga tigini higai boya, ere agege auma yafaya. ¹⁹ Fai etenga no beele feiya wainga, no nomo onowou waha langa, fai-aita oruwa une tafagou heigane. Onou dorofenga, fai etenga no beele oojo wainga, no nomo onowou waha langa, fai-aita ila nere fai-aita tigini heigodbode. ²⁰ Saini nere fai nuuni beele tedu bode, nere nuuni beele inyangaro feiya wane. Nere fai une baingaro tafane, onou wa, Itou no nere bona aau danga bagu warai. ²¹ Une nomo onowou no umou heigemu wainga, onowou waha langa, une no king dorofe yafaiha. Onou wa, elebe Itou nomo aau warou no king dorofe yafana. Ere ebere Anyakaro Yesus Kristus nomo haruwe langa, Itou no ere bona aau warainga, no ere fai-aita tigini higainga, ere agege auma gai-gai yafou tei.

6

Ere Kristus ngate umeyeha.

¹ Ariya, ere elebe taate beele lewei nomo? “Ere une baingaro edo tafedenga Itou no ere bona aau danga bagu waronbona,” ere benou lewei nomo edo yo? ² Gai uwanga uwa. Ere fai umane dorofe, une tafei nomo fanyimu aweyeha. Onodu ere adadu ege onowou waha langa golowoya? ³ Ere Yesus Kristus fada tudu boya yaage bisou teiha, onodu onowou waha langa, ere oruwanga nomo umou fada tuweye. Tere waha boya ada isiya rute? ⁴ Yaage bisou tou langa, ere Kristus nomo umou fada tuweinga, Itou ere Kristus ngate matmat langa u-u kuru higai. Onodu no nogo nomo danga anyaro langa, Jijei no Kristus matmat langa jaimu tuwai. Waha bona, ere fere edo yafou eege langa golowei nomo.

Ere fere Kristus ngate agege auma yafoboya.

⁵ Ere Kristus ngate fadadu boya, ere no umai dorofe umeye. Onou dorofenga, ere no ngate fadadu boya no ege jayai onounga ere fere jayoboya. ⁶ Ere isiya, huwanyage asari no Kristus ngare nauge abalakawou langa umareha, onodu une nomo danga ere ebere geege gala langa haruwe tena waha usumuwei nomo bona. Onou waha bona, ere ege une nomo haruwe magana ada yafoboya, ⁷ taate bona, fai no umai waha, no ege une langa fada wei uwa.

⁸ Yoo, ere Kristus ngate umeyeha. Onou waha boya, ere no ngate agege auma yafei nomo bona huwanyage ngalenga dena. ⁹ Ere isiya, Kristus no matmat langa ege jayai. Onou waha

bona no ege ada umonbona. Umou no ege ilei tuwei nomo danga uwau. ¹⁰ No saini etenga umaiha. Onodu, onowou waha langa, no umou nomo danga inyabamu waiha. Onou wa, elebe no ago auma yafana, no Itou bagu ago auma yafana. ¹¹ Onou dorofenga, tere fere ninatege waha bagunga yafagu. Tere fere umedu boya, ege une nomo danga huuna langa yafegu uwa. Tere Yesus Kristus bagu fadadu boya, tere Itou bagu agegege auma yafaya.

¹² Tere une adai awa tuwadenga, tebere getege gala oofa wona, getege gala beha no ume-umena. Gamaji une no tere kuse tigonga, tere getege gala nomo gauwou oojo wagu ganga. ¹³ Onodu tere owotege afetege dada adai awadenga une oofa tagi gonga, onowou inyaba ono wagu. Tere fai-aita matmat langa ege jaidu bode agenege auma yafade dorofe, onou waha bona, tere tage getege gala Itou tuwadenga, tebere getege gala matau oruwanga oofa tagi gonga, tere onowou tigini ono wagu ganga. ¹⁴ Une no tere ege ada oofa tigona, taate bona, elebe tere nuuni beele nomo huuna langa yafegu uwa. Tere Itou nomo aau warou huuna langa yafaya.

Ere fanyimu hilou nomo haruwe magana yafaya.

¹⁵ Ere ege nuuni beele nomo huuna langa yafei uwa, onou waha boya, ere adadu onowei nomo? Ere elebe Itou nomo aau warou huuna langa yafaya, onou waha boya ere une edo tafoya rute? Gai uwanga uwa. ¹⁶ Tere alai uwa rute? Tere tage fai ete tuwei mata bonade, nomo beele oojo wagu

wa, tere no nomo haruwe magana yafagu ganga. Onou dorofenga tere edo une nomo haruwe magana yafa gadenga, waha no tere ono tigonga umeru wagu ganga. Ariya tere Itou nomo beele edo oojo bonade, tere fai-aita tigrini heigagu ganga. ¹⁷ Ngalenga, tere amina une nomo haruwe magana yafeye, onou wa iinga Itou no nomo beele huuna langa tafa tigrini, onodu tere beele waha gairigrini oojo de-deya. Waha langa ere Itou edo hilobainga tuwei nomo! ¹⁸ Tere une nomo dagou fai dorofe yafeye, onou wa, Itou no tere ege gidu hatigedu bona, tere ono tigringa tere onowou tigrini nomo haruwe magana yafaya. ¹⁹ Agetege gami, jir muuji beele beha, ere fanyimu isi deya waha leni, taate bona, tere dada jir leni beha bona ninatege inyanga foo tigrini uwa. Amina tere tebere getege gala matau awa nigeyenga nere onowou jiriga bagu, onowou inyaba bagu nebere haruwe magana inyigrinanga, tere onowou gairinyabanga-inyaba waha ono weye. Onou wa, elebe tebere getege gala matau awa nigadenga, nere onowou tigrini nomo haruwe magana yafa gogunga, tere edo Itou nogo nomo fai-aita heigedu bonade, edo guuni yafagu ganga.

²⁰ Saini tere une nomo haruwe magana yafa boya, tere fanyimu tigrini nomo haruwe magana yafegu uwa. ²¹ Onou wa, tere onowou amina ono weye waha langa, tere taate dada hilou elegeye, wa onowou elebe tere mayau tigrini-tigrini waha? Uwa. Onowou onouha waha, no fai ono tigrinanga ume-umena. ²² Onou wa, Itou no une dage tigrinaha ege gidu hatigriniha, onodu no tere ono tigrinanga,

tere no nogo nomo haruwe magana heigeye. Onodu tere no langa dada hilobainga beha waha elegagu ganga. No tere ono tigonga, guuni heigedu bonade, tere fanyitege no gau tuna waha ono wagu ganga. Onodu tere agetege auma gai-gai yafou taagu ganga. ²³ Une no nomo haruwe magana agou nigi-nigina. Agou wa, no umei nomo wahanga. Onou wa, Itou no toota ewe highi-higina, wa agege auma gai-gai yafei nomo. Agege auma yafou waha, ere ebere Anyakaro Yesus Kristus nomo haruwe langa tei.

7

Elebe ere huwanyage eege nomo onowou langa haruwe teya.

¹ Tere baabo gane, ji beele beha tere fai nuuni beele isi dewou waha letigini. Tere isiya rute, saini fai no ago auma yafana waha, no nuuni beele nomo huuna langa yafana. Onodu saini no umona wa, no ege nuuni beele nomo huuna langa ada yafona bona. ² Ariya aita ete no fai tonga, saini nomo au no ago auma gai yafana waha, nuuni beele no nomo au ngare gaara dage nirina. Ariya nomo au no umei mata wonga, nuuni beele nomo au ngare dage nirai waha, no ege dage tuwei uwa. ³ Fai no gai ago auma yafa gonga, aita no fai ete ngare jiri worunga wa, nere aita waha letuwodbode, no longi tafagou aita. Onou wa, nomo au no umei mata wonga, nuuni beele waha no ege dage tuwei uwa. Onou waha bona, no fai ete ege tei mata wonga, no longi tafai uwa.

⁴ Onou waha bona, tere yame baabo gane, tere Kristus nomo gogala bagu fada weye. Onodu onowou waha langa tere amina umeyeha. Onodu boya tere ege nuuni beele nomo huuna langa yafegu uwa. Elebe tere fai ete nomo ilibumu gane yafaya, Fai behanga no matmat langa ege gidu jayai waha, ere edo onowou Itou no gau tuna waha heigemuwei nomo. ⁵ Saini ere huwanyage asari nomo onowou oojo geyenga, nuuni beele no gauwou inyaba ere ebere geege gala matau oruwa langa jaimu wainga, ere une tafeye. Onodu, onowou waha langa, ere umei nomo fanyimu heigemu weyeha. ⁶ Onou wa, elebe ere umedu boya, dada ere yaasu higane waha awaru nigeye. Onou waha bona, nuuni beele no ege dage higai uwa. Onodu elebe haruwe ere teya beha waha, nere nuuni beele buk langa yeregane waha, oo-jowej nomo uwa. Ere Hauri Guuni no fanyimu eege ere langa jaimuna waha langa haruwe tei nomo.

Une no ere inyabamu higai.

⁷ Ariya nuuni beele no gauwou inyaba jaimu hagainga, ere une tafai wonga, wa ere adadu lewoboya? Nuuni beele no une dorofe, no dada inyaba yo? Gai uwanga uwa. Onou wa, nuuni beele no taate fanyimu inyab waha isei nomo ada hoyo hiyage wa, ji une no taate dada waha ada isege. Nomo inyei uwa wage wa, taate onowou, “Ne fai ete nomo dada bonahe agene adai warou.” Nuuni beele no onou ada lewei mata wage wa, agege warou fanyimu no onowou inyaba waha ji ada isege. ⁸ Onou wa, une no nuuni beele waha nomo beele langa jala kurudu bona,

no agege warou hogo fere-fere yame huwanyafe langa jaimu hayai. Nuuni beele uwau wage wa, une no fai umou dorofe inyage. ⁹ Saini ji Itou nomo nuuni beele isei uwa langa, ji agefe auma yafene. Onou wa, iinga Itou nomo nuuni beele ji langa mayainga, une no jaidu bona agefe auma yafou tainga, ¹⁰ ji umene. Nuuni beele nomo haruwe wa, no fai agenege auma nigei nomo. Onou wa ji nuuni beele langa agefe auma yafou tei uwa. Nuuni beele no umei nomo wahanga ono hiyai, ¹¹ taate bona, une no nuuni beele langa jala kurudu bona, no ji yaawa hiyai. Onodu bona onowou waha langa, une no ji dufe kote wainga umene.

¹² Ariya, ere nuuni beele boya adadu lewoya? Itou nomo nuuni beele no, Itou nogo langa mayai. Onodu beele oruwanga nuuni beele langa inyina waha fere no Itou nomo dada, onodu no tigini hilobainga. ¹³ Onou wa, adadu? Dada hilobainga waha ji dufe kote wainga umene rute? Gai uwanga uwa. Une wenga ji dufe kote wainga umene. Une no dada hilobainga beha langa haruwe tedu bona, no ji ono hiyainga umene. Itou no une awa tuwainga, no fanyimu onou ono waiha, taate bona, no une malala heigei nomo bona gau tuwainga onou onowai. Ono wonga ere edo iso boya, une no dada gai inyaba tigini. Onowou waha langa, Itou nomo nuuni beele no une nomo onowou tigini malala heigemuwai, no dada inyaba isiwou tigini.

Une no agege auma yafou oofa hagina.

¹⁴ Ere isiya, Itou nomo nuuni beele no dada Itou nogo langa mayai. Onou wa, ji huwanyafe asari bagu boni, ji Itou nomo gauwou oojowei nomo edo uwa, taate bona, une no ji dage hiyai, ji ewe nomo haruwe magana yafani. ¹⁵ Ji alai uwa, taate hugu boni tigini, fanyimu ji ononi waha, ono-ononi. Ji fanyimu onowei nomo gau hina waha, wa ji ada ono-ononi. Onou wa, fanyimu ji ada gaudeni waha, ji gai-gai ono-ononi. ¹⁶ Onou wa, ji yage ji fanyimu ononi waha, ada gauwei mata boni wonga, wa no benou abitina, Itou nomo nuuni beele no dada hilobainga tigini onou isini. ¹⁷ Onou waha bona, ji yage we ji onowou inyaba beha onowei uwa. Une ji huwanyafe langa inyina waha we, onona. ¹⁸ Ji isini, dada hilobainga ete ji huwayafe langa inyei uwa. Ji yame huwayafe asari boninga leni. Ngalenga, ji fanyimu hilobainga onowei nomo gaude hina, onou wa, ji onowei nomo edo uwa. ¹⁹ Ji fanyimu hilobainga onowei nomo gau hina waha, ji ada ononi. Onodu onowou inyaba ji onowei nomo gau hiyei uwa waha, ji ono-ononi. ²⁰ Ariya fanyimu ji gau hiyei uwa waha, ji ono-ononi. Onou waha bona, ji yage we waha onowei uwa. Une ji huwanyafe langa inyina waha, no wenga ono-onona.

²¹ Onou waha bona, onowou onouha waha ji yame agefe auma yafou oofa haiganga ureni. Saini ji onowou hilobainga onowoni ono genenga, onowou inyaba no yame jala karu hai-haina. ²² Ngalenga, ji yame ninafe langa ji Itou nomo nuuni beele gaude hina. ²³ Onou wa, ji nuuni beele ete yame geefe gala matau langa inyi ganga

ureni. Onodu nuuni beele ete waha, no Itou nomo nuuni beele yame ninafe langa inyina waha ngare wara-wara dere. Nuuni beele ete waha, no une nomo nuuni beele, onodu no ji dage hibona, ji yame geefe gala matau oofa haina. ²⁴ Oo agefe gami, Ou waha ji yame ninafe inyabamude haina! Faiwei no ji hoyo hiyonga, ji geefe gala umei nomo waha awoni? ²⁵ Ji Itou hilobainga tuni! Ebere Anyakaro Yesus Kristus nomo owo langa, no ji hoyo hiyonbona. Onou waha bona ji yage bagu yame ninafe bagu oruwanga Itou nomo nuuni beele huuna langa inyina, onou wa, huwanyafe asari langa, ji une nomo nuuni beele huuna langa yafani.

8

Kristus no une uulu hagidu bona Hauri Guuni higai.

¹ Onou waha bona, ere fai-aita Yesus Kristus ngate fadaya waha, nuuni beele no ere ege kot langa ada tafa higonbona. ² Taate bona, elebe tere etenga-etenga Yesus Kristus nomo, onodu Hauri Guuni nomo nuuni beele no ere agege auma higi-higina waha no, une bagu umou bagu nomo nuuni beeleha ege gidu amina hatigai, onou bona nuuni beele waha no tere ege oofa tigei uwa. ³ Nuuni beele no ere ebere une uulu hagei nomo edo uwa, taate bona, ere ebere huwanyage asari no nuuni beele oojowei nomo danga uwau. Onou wa, dada beha waha nuuni beele no onowei nomo edo uwa, Itou nogo we onowai. Itou nogo we nomo Idau huuru tuwainga medu bona, no ere fai une tafagou dorofe heigai. No ere ebere une uulu

hagei nomo mai, onodu no nogo gogala langa, Itou no une kot langa tafa tudu bona, une nomo danga usumuwai. ⁴ Itou no onou onowai wa, nuuni beele nomo onowou hilou ebere agege auma yafou langa heigei nomo bona onowai, taate bona, ere elebe huwanyage asari nomo onowou langa ada golo-goloya. Uwa. Ere Hauri Guuni nomo onowou langa golo-goloya.

⁵ Nere fai huwanyanege asari nomo onowou langa golode waha, nebere ninanege no huwanyanege asari nomo gauwou wahanga oojo-oojona. Onou wa, nere fai Hauri Guuni nomo onowou langa golode waha, nebere ninanege no Hauri Guuni nomo gauwou oojo-oojona.

⁶ Ariya fai no nomo ninau no huwanya asari nomo onowou wahanga oojowei mata wona wa, fai waha no umonbona. Onou wa, fai no nomo ninau no Hauri Guuni nomo gauwou oojowei mata wona wa, no ago auma yafou tedu bona, no huwanya foinga inyonbona. ⁷ Fai no nomo ninau no huwanya asari nomo gauwou oojowei mata wona wa, fai no waha Itou nomo honggoro fai, wa taate bona, no Itou nomo nuuni beele huuna langa ada yafa-yafana. No Itou nomo nuuni beele oojowei nomo edo uwanga uwa. ⁸ Nere fai huwanyanege asari nomo onowou langa golode waha, nere onowou Itou no gau tuna waha, onowei nomo edo uwa.

⁹ Onou wa, tere elebe ege huwanyatege asari nomo onowou langa golo wegu uwa. Itou nomo Hauri no ngalenga tere langa inyei mata wonga wa, tere elebe Hauri Guuni nomo onowou langa golo-goloya. Onodu fai no Kristus nomo Hauri

uwau wa, no Kristus nomo fai uwa. ¹⁰ Une no tere tebere getege gala dukote wainga umai. Onou wa, Kristus no tere huwanyatege langa yafei mata wonga wa, tere fai tigrini hegedu bonade, tere tebere anutege no ago auma yafonbona. ¹¹ Itou no Yesus Kristus matmat langa ege jaimu tuwaiha. Onodu Itou nomo Hauri no tere huwanyatege langa inyei mata wonga wa, Hauri Guuni nomo haruwe langa, Itou no tere fere getege gala umei nomo waha, ago auma tuwonbona.

Hauri Guuni no ono higanga ere Itou nomo magana heigeyaha.

¹² Onou waha bona, baabo gane, ere onowou hogo etenga langa golowei nomo haruwe bagu, onodu ji huwanyage asari nomo onowou langa golowei nomo lewei uwa. Gai uwanga uwa. ¹³ Tere huwanyatege asari nomo onowou langa golowei mata bonade wonga, tere umeru wagu ganga. Onou wa, tere Hauri Guuni nomo danga langa, geege gala nomo onowou inyaba dunege kote bonade wonga, tere agetege auma yafagu ganga. ¹⁴ Fai-aita oruwanga nere Itou nomo Hauri awa tunganenga nere nebere golowou oofa nagina waha, nere Itou nomo magana gane yafade. ¹⁵ Hauri Itou no tere tigai waha, ada ono tigonga haruwe magana ewe dorofe hegedu ege umugagu ganga. Gai uwanga uwa. Itou nomo Hauri tere ono tigi ganga, tere Itou nomo magana gane heige-heigeya. Onodu Hauri Guuni nomo danga langa, ere Itou benou yaure tutuya, “Aba, Ji-jei.” ¹⁶ Hauri Guuni no we, ere ebere Hauri

hoyo tuganga, ere beele ago malala benou malalamudu leleya, ere Itou nomo magana gane yafaya. ¹⁷ Ariya ere Itou nomo magana gane yafaya, iinga huunta langa dada hilobainga Jije Itou no ere elegei nomo beele baara tawai waha elego boya. Wa dada ere ebere baige Kristus elegai waha. Elebe ere no jimiri aulai onou aule boya wonga, iinga huunta langa ere unyige anyakaro bagu no ngate yafou hilobainga tigrini teinomo.

Inga gonga ere ha laluwa langa yafou hilobainga tigrini toboya.

¹⁸ Ariya, yafou hilobainga unyige anyakaro bagu waha, iinga huunta ere langa malala heigonbona, ji isini elebe sainsi beha langa, ere jimiri teteya waha tigrini feiyade tuwou. ¹⁹ Taate bona, dada oruwanga Itou no tafai waha, nere sainsi Itou no hangadawai waha itaride, wa ere nomo magana gane malalamu higei nomo bona. Wa nere dada oruwanga moranege isoudu bode fere-fere igeide dorofe. Onodu ninanege iside, taate sainsi tigrini, dada waha heigonbona. ²⁰ Elebe dada oruwanga kejiwe inyi bode inyabade. Waha nere nebere gauwou langa heigegu uwa. Itou nogo we, onou ono nigai yafabode, nere dada hilobainga, Itou no nere langa onowon bona waha itaride. ²¹ Itou no sainsi hangadawai langa, Itou no dada oruwanga elebe inyaba nomo dagou mata langa jiride waha, usumu wonga, dada oruwanga ere Itou nomo magana gane bagu hilobainga tigrini inyodbode.

²² Ere isiya, dada oruwanga Itou no tafai waha, nere oruwanga jimiri aita no magana bison-

bona jimiri isina dorofe iside. Onodu nere inyangaro mere bode yafa ganenga mai elebe. ²³ Onodu nere dada behanga meregu uwa. Ere fere mere-mereya. Ere Hauri Guuni tei, wa toota amugou dorofe Itou no ere higai. Onou wa, ere fere jimiri isi boya, mere boya Itou no beele malala, ere no nomo magana gane yafaya higai nomo saini itariya, saini waha langa Itou no ere ebere geege gala ono hagonga, hogo fere ete tigrini heigonbona. ²⁴ Itou no ere ege gidu haigaiha, elebe ere huwanyage ngalengadu, no dada hilobainga ere langa ono wonbona waha edomude higai nomo, itari tuya. Onodu ere dada ete itariya wou leboya wonga, ere isiya, ere tei uwa inyina. Fai ete no dada ete tai wonga, no taate bona itaridu yafonbona? ²⁵ Onou wa, ere isiya, dada ere elegei uwa waha, ere tigrini elegoboya, onou waha boya, ere ebere huwanyage dangamudu boya, itaridu yafa-yafaya.

²⁶ Onodu fere, Hauri Guuni no ere fai dangage uwau waha hoyo higi-higina. Ere taate dada boya hauya woboya waha, ere alai uwa. Ere huwanyage langanga mere boya, ere beele malalamudu ada le-leya. Onowou waha langa, Hauri Guuni no nogo we, ere hoyo higai nomo hauya-hauyana. ²⁷ Onodu Itou no fai nomo huwanya ure de-dena, no Hauri Guuni nomo ninau waha no isina. Taate bona, Hauri Guuni no Itou nogo nomo ninau oojo bona, no ere Itou nomo fai-aita hoyo higai nomo hauya-hauyana.

²⁸ Ere isiya, Itou no dada oruwanga ono nigi ganga, fai nebere huwanyanege Itou tude waha, hilobainga ono nigei nomo haruwe gaara tetedede.

Nere fai waha, Itou no ege gidu hanigei nomo lewai waha yaure nigaiha. ²⁹ Taate bona, nere fai gai amina, Itou no nere ege gidu hanigei nomo lewai waha, no nomo idau dorofenga heigei nomo fere hangada nigaiha. Ono wogunga, magana baingaro edo yafa gogunga Kristus no edo nebere bainege motuwa yafonbona. ³⁰ Onodu nere fai no amina hangada nigai waha, nere fere yaure nigai. Onodu no fai yaure nigai waha, nere fai tigrini nigai. No fai tigrini nigai waha, no nogo nomo ago auma yafou hilobainga unyi anyakaro bagu nere nigaiha.

Dada ete te no Itou nomo gauwou sese fuwei nomo edo uwa.

³¹ Onou waha bona, ere Itou no dada onowai waha boya adadu lewoboya? Itou no ere hoyo higei mata wonga, ariya faiwei no ebere honggoro fai heigon bona? ³² Itou no nogo nomo idau karu tuwei uwa. No ere oruwanga hoyo higei nomo bona, huuru tuwainga mai. Ariya no nogo nomo idau higai wonga, no dada oruwanga ila fere higonbona rute?

³³ Itou no ere nogo nomo bona hangada higai, onou waha bona, faiwei no ere kot langa tafa higonbona? Uwa. Itou no nogo ere fai-aita tigrini higi-higina. ³⁴ Faiwei no ere une nomo agou inyaba tei nomo lewonbona? Uwa. Yesus Kristus no umai, onodu bona no ege gidu fere jayai. Onodu no elebe Itou owo hilou langa yafa bona, no Itou ere hoyo higei nomo bona isoki tu-tuna. ³⁵ Kristus no ere bona gaude tu-tuna, onodu dada ete te nomo gauwou ere etenga-etenga langa

heigena waha, karu tuwei nomo edo uwa. Ou ere langa heigona yo, ere jimiri auloya yo, nere fai ere inyabamu higode yo, ere huweli higona yo, kolos dada tutu higona yo, dada inyaba ete inyabamu higona yo, oota ere langa heigona yo, nere dada onouha-onouha waha, Kristus nomo gauwou karu fuwei nomo edo rute? Gai uwanga uwa. ³⁶ Ngalenga, dada onouha waha ere langa heige-heigede, Itou nomo buk lena dorofe,

“Ere name fai-aita yafaya,

onou waha bona saini oruwa la,

nere duge kote ganenga umeru-umeruya.

Nere herigede wa sipsip dorofe,

duge kotewei nomonga.”

³⁷ Onou wa, Kristus no huwanya ere higai, edo taate dada ere langa heigona, no gai-gai ere ono higi ganga feiya-feiyaya. ³⁸ Yoo, Itou no ere bona gaude tutuna, onodu ji huwanyafe tigrini benou ngalengana, dada ete Itou nomo gauwou ere langa heigena waha karu fuwei nomo edo uwa. Umou yo, agenege auma yafou yo, nere ensel yo, nere hauri danga bagu yo, nere dada elebe inyide waha yo, nere dada iinga heigode waha yo, nere dada hogo fere-fere danga bagu yo, ³⁹ ouwe nomo dada yo, esene nomo dada yo, nere dada fere-fere kejiwe otode, dada waha oruwanga Itou nomo gauwou karu fuwei nomo edo uwa, gauwou waha, ere ebere Anyakaro Yesus Kristus langa higaiha.

9

Pol no Israel bona aau danga bagu warai.

¹ Ji Kristus nomo fai, waha boni ji beele ngalenga leni. Ji yaawawei uwa. Hauri Guuni no ji yame ninafe foomu hayanga, yame huwanyafe langa ji benou isinaha. Ji yame beele beha no ngalenga tigini. ² Ji gai-gai aau yari deganga, ji aoso boni ninafe baingaro isi-isini. ³ Itou no ji yame baife gane ege gidu hanigei nomo gaude hina, wa Jekop nomo asa gane. Onou waha boni, Kristus no yame gauwou edo langa oojo hayei mata wonga, ji edo no hauya tu boni isoki tuwehenga, ji nomo fai-aita gane langa feta hiyonga, yame baife gane nere edo yame haumu todbode. ⁴ Nere waha Israel, Itou no nere nogo nomo magana gane nigai. Nere Itou nomo lalawou ure bode, nomo danga fere uraneha. Itou no nere bagu beele agili mala karudu bona, no nuuni beele nigaiha. Onodu no bori urei nomo fanyimu abitimu nigai bona, no beele baara tau nagaiha. ⁵ Nebere asanege gane, amugouha nere unyinege anyakaro bagu. Onodu nebere gane langa Kristus no fai heigai. Kristus no Itou, onodu no dada oruwanga nebere mora bagu yafana. Onodu ere nomo unyi gai-gai isouwei nomo.

Pol no Itou Israel ono nigai waha nomo onowou bona lena.

⁶ Ji gai-gai yame baife gane nebere onowou boni aau yari-yarina, onou wa, ji Itou nomo beele no ewe usuna iwou isei uwa. Ji isini, nere fai baingaro Israel ganenege langa heigane waha, nere Israel tigini uwa. ⁷ Ere benou ada lewei nomo, “Nere Abraham nomo ganemu langa heiganeha, onou waha bode nere oruwanga nomo magana

gane tigrini yafade.” Uwa. Amina Itou no benou lewai, “Aisak langanga name asane gane heigod-bode.” ⁸ Beele waha nomo hugu benou, “Nere magana ganenege langanga heigede waha, nere Itou nomo magana gane uwa. Nere magana Itou nomo beele baara tawou bode huwanyanege ngalengawou fanyimu langa heigede waha, nere Abraham nomo gane iwou nere unyinege bagu.” ⁹ Beele baara tawou waha no benou lena, “Ji saine hangada wene langa, ji ege gidu mayon boni, onodu saine waha langa Sara no fai magana bagu.”

¹⁰ Ariya Itou nomo beele ete bona fere ninatege isagu. Rebeka nomo magana nga nononga, nere neire amenere etenga, wa Aisak, ere ebere asage. ¹¹ Onou wa, Itou no fanyimu gai-gai oojona onou oojo bona, no nogo nomo gauwou langa fai hangada nigi-nigina. No haruwe fai onona waha bona ninau isei uwa. No nogo fai yaure tudu bona hangada tu-tuna. Onou waha bona, saine Rebeka no magana nga bisi nirei uwa langa, nere nga onowou hilobainga yo, inyaba yo, ono weru uwa langa, ¹² Itou no Rebeka benou letuwai, “Magana amugedu heigona waha, magana iinga huunta heigona waha nomo haruwe magana yafonbona.” ¹³ Wa no Itou nomo buk langa lena dorofe, “Ji Jekop gau tuni, onou wa, ji Iso gau tuwei uwa.”

¹⁴ Onou waha boya, ere beele adadu lewei nomo? Ere Itou no fanyimu tigrini onowei uwa iwoya rute? Gai uwanga uwa. ¹⁵ Itou no Moses benou letuwai, “Ji fai ete boni aau yaron wonga, ji no boni aau yaronbona. Ji fai ete boni augami hiyona wonga, ji no boni augami hiyonbona.”

¹⁶ Onou waha bona, saini Itou no fai hangadana wa, no fai nomo gauwou langa yo, no nomo haruwe danga tou langa heigei uwa. Wa Itou nomo aau warou langa heigena. ¹⁷ Onodu Itou nomo buk langa, Itou no Isip nebere king benou letuwai, “Ji ne ono hinenenga king heigene, ji edo langa yame danga anyakaro abitimu hinehenga, nere fai-aita yame unyife ha-ha oruwa langa edo malalamudu lewodbode.” ¹⁸ Onou waha boya, ere isiya, Itou no fai ete bona aau warei mata wonga, ariya no bona aau wari-warina. Onodu no fai ete nomo ninau fosokomu fuwei nomo wonga, no nogo nomo gauwou langa ono-onona.

¹⁹ Onou wa, tere tebereha ete no ji benou lehiyona rute, “Itou no onou onowei mata wonga, taate bona no lena, ere onowou inyaba onoya waha, ere une bagu? Faiwei no nogo nomo gauwou oojo bona, no Itou nomo gauwou feiya fuwonbona?” ²⁰ Onou wa ne fai, ne faiwei waha, ne Itou no fanyimu onona waha bonahe honggoro tuwau ganga? Oula tauwe, no fai ati tuwai waha benou letuwona rute? “Ne taate boni ji benou ati hinaha?” ²¹ Fai oula tauwe atigou, no edo langa oula matau ete tedu bona, no nogo nomo gauwou langa edo tauwe nga nononga atonbona, ete wa tauwe hilobainga, no haruwe hilou nomo, ete wa no tauwe ewe, no haruwe hogo fere-fere nomo. Onowou waha no tigini uwa rute?

²² Itou no fere, onounga ono-onona. No nomo houmu mayou malalamu wonga, nere fai-aita oruwanga edo nomo danga anyakaro isodbode. Nere tauwe agou inyaba tei nomo waha, nere inyabawei nomo amina haiya wane, onou wa,

no fofoura nigei nomo awa nigidu bona saini ufaro itari nigina. ²³ Taate bona, no gau tuna wa, nere fai-aita oruwanga nomo lala anyakaro nomo danga bagu edo isodbode, onodu yafou hilobainga tigini tei nomo waha no tauwe aau warou todbode waha nigonbona. Amina langa nere tauwe waha, yafou hilobainga, unyinege anyakaro bagu nigei nomo bona haiyawai. ²⁴ Aau warou tauwe waha tei nomo wa, ere fai-aita Itou no yaure higai waha. Onodu ere Juda nebere gane langa mayei wahanga uwa. Ere fai fereha mayei fere. ²⁵ Profet Hosea nomo buk langa, Itou no benou lewai, “Nere fai-aita waha amina yame gane uwa waha, ji nere yame gane nigon boni. Onodu ji nere gau nigei uwa waha, iinga gonga ji nere gaude nigon boni. ²⁶ Onodu haumu ji nere lenigene, ‘Tere yame fai-aita gane uwa,’ ji haumu waha langanga ji lewonboni, ‘Ji Itou gai-gai yafagou tere yame magana gane.’ ”

²⁷ Onodu Aisaia no nere Israel bona ninau isidu beele benou malalamudu lewai, “Edo nere Israel fai-aita baingaro hegedu laanga ulisi dorofe wode, Anyakaro no nebere gane ege gidu bainga ada hanigon bona. ²⁸ Anyakaro no ha eseneha nomo fai-aita kot langa tafa nigai waha, no fasadu onou nere inyabamude nigonbona.” ²⁹ Nere dada waha, amina Aisaia no lewai onou heigonbona. No benou lewai, “Anyakaro Danga Oruwa Bagu no ere ebere gane ila ada awa nigagenga yafage wa, ere inyaba wedege, Sodom taon bagu Gomora taon bagu inyaba ware dorofe.”

Nere Israel huwanyanege tigini ngalenga wegu

uwa, onodu nere fai-aita tigini heigegu uwa.

³⁰ Ariya, ere adadu lewei nomo? Ere benou lewoya. Nere fai-aita fereha waha, nere fai-aita tigini heigei nomo haruwe danga tegu uwa waha, nere fai-aita tigini heiganeha. Nere huwanyanege ngalenga wainga, Itou no nere fai-aita tigini nigai. ³¹ Ono ganenga, Israel nere fai-aita tigini nigei nomo bode, nere Moses nomo nuuni beele oojowei nomo haruwe danga taane. Nuuni beele nomo haruwe wa, no fai-aita ono nigonga nere fai-aita tigini heigei nomo bona. Onou wa uwa, nere Israel fai-aita tigini heigegu uwa. ³² Taate bona, nere huwanyanege ngalengawou nomo fanyimu oojo wegu uwa. Nere ninanege isane, nere nage nebere haruwe danga langa, nere fai-aita tigini heigodbode iwane. Ono wane wa, afenege warei nomo megebu afenege warainga, orososo wane. ³³ Itou nomo buk langa no waha bona benou lena, “Isagu. Ji megebu ete hangada naha, no fai afenege waridu bona, ono nigonga orososo wodbode. Onodu ji Saion muju langa tafa tuwehenga inyonbona. Nere fai no bode huwanyanege ngalengade waha, nere mayau ada todbode.”

10

Israel nere Itou nomo onowou ada iside.

¹ Tere baabo gane, ji yame huwanyafe Itou no Israel ege gidu hanigei nomo gaude higanga, ji gai-gai Itou dada waha boni hauya tutuni. ² Ji nere iside nigini, waha boni ji beele malalamudu benou leni, nere Itou no fanyimu gau tuna waha oojowei nomo danga tafade. Onou wa, nere Itou

nomo gauwou tigini waha nere foode nigei uwa bode onode. ³ Nere Itou no ere fai tigini higei nomo fanyimu oojowai waha, nere ada isi bode, nere nage nebere danga langa fai tigini heigei nomo ono wane. Onou waha bode, nere Itou nomo huuna langa yafa bode no awa tuwanenga, nere ono nigainga fai tigini heigegu uwa. ⁴ Ere isiya, Kristus no Moses nomo nuuni beele edomu borowai, nere fai-aita oruwanga Kristus bode huwanyanenge ngalengana no waha, nere Itou ago langa edo fai-aita tigini heigodbode.

⁵ Moses no fai-aita nuuni beele oojowei nomo fanyimu onode waha, nere ono wogunga, Itou no nere fai-aita tigini nigei nomo beele yeregai. No benou lewai, “Fai no nuuni beele oruwanga oojona waha, no ago auma yafonbona.” ⁶ Onou wa, fai no huwanyanenge ngalengawou fanyimu oojo ganga, Itou no fai tigini tuna waha, no beele beha oojona, “Gamaji tere tage benou lewagu ganga, ‘Faiwei no ha laluwa langa manonbona?’” Wa tere Kristus haudu maagu ganga onoya dorofe. ⁷ “Onodu tere gamaji benou lewagu ganga, ‘Faiwei no fai umou nebere haumu langa minionbona?’” Wa tere Kristus matmat langa ege gidu haudu mayagu ganga onoya dorofe. ⁸ Onou wa, beele waha isei nomo hugu benou, “Beele waha tere hinetege langa tigini inyina, tere tebere huwanyatege langa, tere tebere huratege langa inyina.” Beele waha, huwanyage ngalengawei nomo beele ere malalamudu leleya waha. ⁹ Ne beele malala foomudu Yesus no Anyakaro tuwei mata bonahe, ne name huwanyate langa ne Itou no matmat langa ege jaimu tuwai waha bonahe huwanyate

ngalengawei mata bonahe wonga, ariya Itou no ne ege gidu hainon bona. ¹⁰ Ere ebere huwanyage langa, ere huwanyage ngalenga ganga, Itou no ere fai-aita tigini higina. Onodu ere hurage langa ebere huwanyage ngalengawou malalamudu leg-eyenga, Itou no ere ege gidu haigena.

¹¹ Itou nomo buk langa dada waha bona beele benou inyina, “Nere fai no bode huwanyanege ngalengana waha, nere mayau ada todobode.”

¹² Nere Juda Grik bagu onouhanga. Anyakaro etenga wahanga, no ere oruwanga ebere Anyakaro. Nere fai-aita oruwanga no yaure tubode, nere hoyo nigei nomo isoki tude waha, no hilou tafa nigi-nigina. ¹³ Onou waha bona, “Nere fai-aita oruwanga, Anyakaro no hoyo nigei nomo bode isoki tude waha, no ege gidu hanigon bona.”

¹⁴ Onou wa, nere no bode huwanyanege ngalengawei uwa waha, nere hoyo nigei nomo adadu isoki tuwode. Onodu nere no nomo beele ada isi bode wa, nere adadu no bode huwanyanege ngalenga wode? Onodu fai ete no beele malalamudu ada lenigei mata wonga, nere adadu isodobode? ¹⁵ Onodu, nere fai beele malalamudu lewei nomo ada huuru nigi bode wonga, nere adadu malalamu wode? Itou nomo buk langa benou lena, “Nere fai-aita bagu fai no hilou beele tedu maina waha urei nomo edega dede.”

Nere Israel hilou beele tegu uwa.

¹⁶ Onou wa fai-aita oruwanga nere hilou beele tegu uwa. Aisaia no benou lewai, “Anyakaro, faiwei no ere beele malalamudu leya waha bona huwanya ngalengana?” ¹⁷ Ariya ere isiya, ere Itou

nomo beele isi geyenga, waha no ere huwanyage ngalengawou jaimu hagina. Onodu ere beele isiya waha, no Kristus hurau langa heigena.

¹⁸ Onou wa, ji benou isokini, nere hilou beele waha isegu uwa rute? Uwa. Nere isaneha. Ere isiya, “Nere fai-aita ha-ha oruwanga langa nere nebere belenege isane. Onodu nebere beele matane oruwa langa goi edowai.” ¹⁹ Onodu ji isokiwou ete fere bagu. Israel nere beele waha nomo hugu ada iside rute? Uwa. Nere isaneha. Tere amugedu Moses no beele malalamudu lewai waha ninatege isagu, “Ji fai unyinege uwau, nere dada ewe onodu isou hilou uwau waha hanigehenga, onowou waha langa ji tere ono tighenga, huwanyatege inyaba wonga honggoro wagu ganga.” ²⁰ Onodu Aisaia no fere beele danga bagu benou lewai, “Nere fai ji kuru hinga wegu uwa waha, nere ji toroba hiyaneha. Nere fai ji bode ila isoki nigegu uwa langa ji malala heigeneha.” ²¹ Onou wa, Aisaia no Israel bona ninau isidu beele benou lewai, “Ji fati oruwanga yame owofe jereradu boni, fai-aita bagu honyonyo bode yame beele feiyade waha, ege gidu hanigei nomo itari nigini.”

11

Itou no Israel nebere fai-aita ulate bona aau warai.

¹ Ariya ji benou isoki woni ononi, Itou no nomo fai-aita moge nigai rute? Gai uwanga uwa. Ji fere Israelha fai. Ji Abraham asagane nebereha ete. Ji Benjamin ganemuha fai. ² Nere waha, gai aminanga Itou no nere nomo fai-aita gane yafei

nomo lewai, onodu no moge nigei uwa. Tere Elaija nomo aasa Itou nomo buk langa inyina waha tere alai uwa rute? Elaija no Itou hauya tubona, Israel kot langa tafa nigai. No benou lewai, ³“Anyakaro, nere name profet dunege kote wanenga umeru wane. Nere name alta korese waneha. Onodu ji yagenga yafagene, elebe nere ji fere duufe kote wogunga umei nomo onode.” ⁴ Onou wa, Itou no beele adadu gidu letuwai? No benou lewaiha, “Ji yage yame fai 7,000 yafade, wa nere yaawa itou Bal afenege tuburu kutudu bode, no unyi isou wegu uwa waha.”

⁵ Onou dorofenga, elebe saini beha langa fere, nere matau ulate yafade, Itou no nere bona aau warainga, no nogo nomo bona hangada nigai. ⁶ No nere bona aau warainga, hangada nigai. No nere haruwe taane waha bona ninau isidu hangada nigei uwa. Nere haruwe tagenga, Itou no nere hangada nigou wage wa, dada ere aau warou leya waha, no aau warou tigrini uwa.

⁷ Onou waha bona, ere adadu lewoboya? Nere Israel dada todbode haruwe danga taane waha, nere teegu uwa. Itou no nebere gane fai-aita ila hangada nigai, nere wahanga taane. Onodu nere nebereha ila, huwanyanenge sesewai. ⁸ Wa, Itou nomo buk no lena dorofe, “Itou no nere ono nigainga nere fai agore ago digena dorofe yafane. No nebere agenege ono nagainga nere igeiwei nomo edo uwa, onodu nere nebere agenege kuli beele isei nomo edo uwa. Onodu nere onounga yafa ganenga mai elebe.” ⁹ Onodu Devit no fere waha bona benou lena,

“Saini nere da nyou anyakaro langa komo
 gogunga,
 ji gauni wa saini waha no edo nere inyabamu
 nigei
 nomo dada heigon bona,
 hagoma kaafa yaasu tuna dorofe,
 onodu u-u nere edo orososo wode dorofe,
 onodu nebere agou inyaba kabaka nigei
 nomo bona
 megebu afeneg warina dorofe.
¹⁰ Nebere agenege agugumu nagonga,
 nere ege ada igei wode.
 Onodu ne edo
 mujinege inyabamu nagahenga,
 nere danga bagu ada oto wode.
 Onodu nere gai-gai onounga yafodbode.”

Itou no fai fereha waha ege gidu hanigai.

¹¹ Onou waha boni, ji isoki wonboni. Saini Israel
 orososo wane waha, nere inyabadu bode yaae
 wane rute? Gai uwanga uwa. Nere Itou moge
 tuwanenga, jala waha langa, Itou no nere fai-aita
 fereha waha ege gidu hanigai. Itou no benou
 gauna, no fai-aita fereha waha langa, onowou
 hilobainga ono nigonga Israel nere waha uredu
 bode, agenege waronga huwanyanege inyaba
 wonbona. ¹² Saini Israel nere Itou moge tuwa-
 nenga, Itou no nere oulaha fai-aita oruwanga in-
 yangaro hoyo nigai. Onodu saini Israel nere Itou
 nomo onowou awanenga, Itou no nere fai fer-
 eha onowou hilobainga tigeni ono nigaiha. Onou
 waha bona, nere Israel oruwanga ege gidu Itou
 bagu mayei mata wogunga wa, ere isoboya, Itou

no fai-aita bagu oruwanga onowou hilobainga gai-gai ono nigonbona.

¹³ Ariya ji elebe tere fai-aita bagu fereha waha beele letigon boni. Itou no ji tere gamatege langa haruwe teinomo bona huuru hiyainga goyene, onodu ji haruwe teni waha bona edega de-dene, ¹⁴ taate bona, ji yame gane nere nebere nina-nege jaimu nagehenga, nere edo Itou no tere onowou hilobainga ono tigai waha bode agenege waronbona. Onodu onowou waha langa, ji nere nebereha ila ege gidu hanigoni ononi. ¹⁵ Saini Itou no Israel so nigidu bona, no oulaha fai-aita ono nigainga, nere no ngate huwanyanege etenga heigane. Onou waha bona, Itou no Israel ege gidu hanigei mata wonga, ere isoboya, no fai-aita umeru wane waha ono nigonga, nere matmat langa ege gidu jayodbode.

¹⁶ Saini nere falawa nomo wit matau ulate amugedu beret bitide waha ete tedu bode, eeya muru warou dorofe Itou tutude, onowou waha langa nere beret ila fere oruwanga ono ganenga, Itou nomo dada heigena. Onounga, nauge bou Itou nomo wonga, no nomo tuwa fere, Itou nomonga. ¹⁷ Israel nere oliv nauge hilobainga ete dorofe, onodu Itou no koudu bona tuwa ila elege ayaruwai. Onodu tere fai fereha waha, tere oliv nauge tuwa gagowa doone gamuha dorofe, onodu Itou no tere hatigedu bona, oliv nauge hilobainga nomo tuwa no kokoruwai waha nebere haumu tedu bona turi tigaiha. Onodu elebe tere oliv nauge hilobainga nomo bou langa lalua hilobainga tuwa ila tede dorofenga teboya yafa deya. ¹⁸ Onou waha bona, tere benou adai is-

agu, tere gai hilobaingadu tere nauge waha nomo tuwa tigini waha feiya nigou. Tere isou waha bagu wonga, hilobainga tere ninatege isi dewagu. Tere tuwa, tere nauge nomo bou laluwa ada tutuya. Uwa. Bou no tere laluwa tigi-tigina.

¹⁹ Onou wa, tere benou lewagu rute, “Itou no tuwa kokoruwai waha, no nebere haumu langa ere edo turi higonbona.” ²⁰ Ngalenga, Itou no onou onowai. Onou wa, Itou no fanyimu onowai waha nomo hugu benou, Nere huwanyanege ngalenga wegu uwa, onou waha bona no nere kokoru nigai. Onodu tere huwanyatege ngalenga weye, onodu tere yafa deya. Onou waha bona, tere ure dewagu, gamaji tere honyonyo bonade, tere tage tebere unyitege jaimu waguga. Hilobainga tere umugagu. ²¹ Isagu. Amina Itou no tuwa tigini awa nigainga inyegu uwa. Onou do-rofenga, tere honyonyo wei mata bonade wonga, no tere fere ada awa tigonbona. ²² Tere ninatege isi dewagu, Itou no fanyimu hilobainga ono bona onowou ngasu bagu fere ono-onona. Nere fai nomo onowou awade waha, no kenyekunyu niginigina. Onou wa, tere nomo onowou hilobainga langa danga bagu yafagu wa, no tere onowou hilobainga ono tigon bona. Uwa wonga wa, no tere fere kakaru tigonbona. ²³ Onodu no tuwa amina kakaru nigai waha, nere huwanyanege ngalengawei mata wogunga, Itou no nere fere ege gidu nauge langa turi nigonga goyodbode. Yoo, Itou no edo langa ege gidu nauge langa turi nigonbona. ²⁴ Tere isiya, amina tere oliv nauge gagowa nomo tuwa yafa geyenga, Itou no tere kakaru tigidu bona, oliv nauge hilobainga

langa turi tigai, wa tere tebere nauge tigini uwa. Onou waha bona, ngalenga tigini, no edo langa nauge waha nomo tuwa elegendu bona, nauge nere amugedu inyane waha langa ege gidu turi nigonga goyodbode.

Itou no nomo aau warou nere fai-aita oruwanga abiti nigei nomo gau tuna.

²⁵ Tere baabo gane, ji tere huwari beele ete isagu ganga boni gau hina. Gamaji tere isagu ganga, tere isou anyakaro bagu. Onou waha boni, ji huwari beele beha malalamu tagini. Wa benou. Nere Israel fai-aita ulate, nere huwanyanege bagu ninanege bagu fosokowai. Onou bona, nere onounga yafa gogunga goi, saini nere fai-aita fereha, nere agonyi maidu bode, Itou no nogo nomo fai-aita huwanya langa yafei nomo hangadawai waha haawe edomu woddbode. ²⁶ Onodu jala waha langa, Itou no Israel oruwanga ege gidu hanigon bona, Itou nomo buk lena dorofe, "Fai no Israel hoyo nigei nomo haiyana waha, no Jerusalem langa jaidu maidu bona, no Jekop nomo fai-aita oruwanga ono nigonga, nere Itou nomo beele feiyawou fanyimu awoddbode. ²⁷ Onodu saini waha langa, ji nere bagu nebere une usumu borowei nomo beele agili maala karuwon boni." ²⁸ Israel nere Yesus nomo hilou beele moge tuwane, onou waha bode, nere Itou nomo honggoro fai dorofe yafade, onodu waha no tere fai-aita fereha hoyo tigina. Onou wa, amina langa, Itou no nere nomo fai-aita yafei nomo hangada nigai, onodu no nere gai gau nigina. No nebere asanege gane bona ninau isidu onou onona. ²⁹ Itou no

fai yaure nigonga, nere no bagu mayo gonga, no dada hilobainga nigei mata wona wa, iinga nomo ninau ege ada ubulu-ubuluna.

³⁰ Amina tere Itou nomo beele feiya geye, onou wa, elebe Israel nere beele feiyade, onodu jala waha langa, tere Itou nomo aau warou teya.

³¹ Onou dorofenga, elebe Israel nere Itou nomo beele feiyade, onou wa, tere aau warou teya waha langa, elebe nere fere Itou nomo aau warou edo todobode. ³² Itou no beele feiyawei nomo fanyimu awa tuwainga fai-aita oruwanga dage nigai, wa taate bona, no nomo aau warou nere fai-aita oruwanga abitimu nigei nomo bona.

Ere Itou unyi edo isouwei nomo.

³³ Magana! Itou nomo onowou hilobainga bagu, ninau bagu nomo isou bagu, bolo dewou, onodu no gai hiiri ogomu dorofe! Ere fai no nomo ninau oruwanga nomo hugu torobawei nomo edo uwa. Ere no nomo jala oruwanga oojowei nomo edo uwa. ³⁴ Itou nomo buk langa beele inyina dorofe, “Faiwei no Anyakaro nomo ninau isina? Faiwei no ninau tuwai?” ³⁵ Onodu, “faiwei no dada amugedu Itou tuwai waha, Itou no ege nomo dada agou kabaka tuwonbona?” Gai uwanga uwa. ³⁶ Itou no nogo we dada oruwanga tafainganga heigai, onodu no dada oruwanga nomo hugu. Onodu dada oruwa no nogonga nomo. Ere gai-gai no unyi isouwei nomo. Ngalenga.

12

Ere ebere geege gala eeya muru warou dorofe Itou tuwoboya.

¹ Baabo gane, Ji Itou nomo aau warou anyakaro boni ninafe isi boni, ji beele danga bagu malalamudu benou letigini, tere tebere getege gala eeya muru warou dorofe Itou tuwagu. Onodu saini tere agetege auma yafa bonade, tere Itou nomo fai-aita tigini yafadu, tere fanyitege Itou no gau tuna waha ono wagu. Tere onou ono bonade, tere Itou nomo unyi tigini edo isou wagu. ² Onodu tere oula beha nomo fai dorofe adai golowagu. Uwa. Tere Itou awa tuwadenga, tebere ninatega ono tagonga eege heige gonga, tebere onowou fere eege heigonbona. Onou waha bona, tere Itou nomo gauwou edo isi dewagu ganga. Onodu tere onowou hilobainga bagu, onowou Itou no gaude tuna bagu, onodu onowou edo dedu, gai tigini waha isagu ganga.

Ere Itou no toota higai langa haruwe toboya.

³ Itou no nomo aau warou langa, ji no nomo haruwe tefuwei nomo hangada hiyai, onou waha boni, ji tere oruwanga etenga-etenga ure dewei nomo beele letigoni ononi. Tere ninatega benou adai isagu, tebere isou bagu tebere fanyitege bagu nere fai ila feiya nigou. Uwa. Tere tage tebere fanyitege haawe dedu bonade, ninatega tigini isi dewagu, huwanyatega ngalengawou Itou tigai langa haawe wagu. ⁴ Ere isiya, geege gala etenga nomo matau baingaro, onodu matau oruwanga nere haruwe hogo etenga ada te-tede. ⁵ Onou dorofenga, ere fere fai-aita baingaro, ere Kristus langa geege gala etenga dorofe yafaya. Onodu ere etenga-etenga oruwa, ila nebere olobanege gane dorofe yafaya.

⁶ No nomo aau warou langa, Itou no isou hogo fere-fere toota dorofe higi-higina. Onou waha bona, fai ete no profet dorofe beele malalamudu lewei nomo isei mata wonga, no nomo huwanya ngalengawou haawe langa no beele malalamudu lewou. ⁷ Fai ete no Itou nomo fai-aita hoyo nigei nomo isou bagu wonga, no hoyo nigei nomo haruwe tigrini tona. Fai no isisiwou nigei nomo haruwe isei mata wonga, no isisiwou nigei nomo haruwe tigrini tona. ⁸ Fai no nere fai huwanyanege bagu ninanege bagu dangamu nagei nomo isei mata wonga, no nebere huwanyanege bagu ninanege bagu dangamu nagei nomo haruwe tigrini tona. Fai no fai-aita dada bode tutu nigina waha, hoyo nigei nomo bona no edo dada baingaro nigona. Fai no haruwe ete oofana waha, no haruwe waha oofa dewei nomo haruwe danga bagu tona. Fai no nere ila bona augami tuganga hoyo nigina waha, no edega bona hoyo nigona.

*Ere huwanyage nere baabo gane tigrini nigob-
oya.*

⁹ Tere tebere huwanyatege nere ila tigrini nigagu. Tere adai yaawa wagu. Uwa. Tere nere tigrini gaude nigagu. Tere onowou inyaba tigrini moge tudu, onowou hilobainga tigrini fada tuwagu. ¹⁰ Tere tebere huwanyatege Itou nomo fai-aita ila nigi bonade, tebere baitege gane tigrini dorofe gaude nigagu. Tere ila oruwa nebere unyinege jaimu nagei nomo wahanga danga tafagu. ¹¹ Tere gai-gai haruwe danga bagu tebonade, Hauri Guuni awa tuwadenga, tebere Anyakaro nomo haruwe tefuwei nomo jaimu

tigona. ¹² Tere huwanyatege ngalengadu, tere Anyakaro no hilobainga ono tigei nomo itari tuya, onou waha bona tere edega wagu. Ou tere langa heigei mata wonga, tere danga bagu otowagu. Onodu tere saini oruwa hauya wagu.

¹³ Nere Itou nomo fai-aita ila dada bode tutu nigei mata wogunga, tere hoyo nigagu. Nere fai matane fereha tere bagu mai heigei mata wogunga, tere oofade nigagu.

¹⁴ Nere fai tere inyabamu tigei mata wogunga, tere Itou no nere hilobainga ono nigei nomo bonade hauya tuwagu. Tere inyabamu nigei nomo bonade adai hauya tuwagu. Yoo, tere Itou no nere hilobainga ono nigei nomo bonade hauya tuwagu ¹⁵ Tere fai edegade waha bagu gaara edega wagu. Onodu fai merede waha bagu gaara meragu. ¹⁶ Tere onowou hogo etenga fai-aita oruwanga ono nigagu. Tere ere fai aroro yafaya iwou adai isagu. Uwa. Tere fai ewe bagu yafei nomo fere edega wagu. Tere tage tebere unyitege isou bonade benou adai lewagu, "Ji yagenga ji isou bagu."

¹⁷ Nere onowou inyaba tere ono tigei mata wogunga, tere onowou inyaba kabaka adai nigagu. Uwa. Tere gai-gai onowou hilou waha nere fai oruwanga agenege langa onowei nomo ninatege isagu.

¹⁸ Tere tage honggoro guru bonade warawei nomo ninatege adai isagu. Tere gai-gai fai oruwanga bagu huwanyatege etenga yafei nomo jala kuru wagu. ¹⁹ Yame ilibafe gane tigeni, nere nyabuluwou ono tigde waha tere tage agou kabaka adai nigagu. Tere Itou awa tuwadenga

no nere bona houmu mayona. Tere isiya, Itou nomo buk langa beele beha bagu, “Nyabuluwou agou nigei nomo wa, ji yame haruwe. Ji yage we nyabuluwou agou kabaka nigi boni, kenyekunyu nigonboni. ²⁰ Onou wa, ne name honggoro fai no huweli tuwei mata wonga, ne da tuwau. No yaage nyomoli tuwei mata wonga, ne yaage tuwau. Ne onou onowei mata bonahe wonga, ne ono tuwahenga no nomo onowou inyaba bona mayau danga bagu tuwonbona.” ²¹ Ne onowou inyaba adai awa tuwahenga feiya hinona. Uwa. Ne onowou hilobainga ono bonahe, onowou inyaba ilei tuwau.

13

Ere gabman nebere huuna langa yafoboya.

¹ Fai oruwanga gabman nebere huuna langa yafogu. Ere isiya, gabman ete no ewe auma heigei uwa. Gabman nomo haruwe oruwanga Itou nomo owo langanga heigena. Onodu gabman oruwanga yafade waha, Itou no nogo we tafa nigai. ² Onou waha bona, fai nere gabman nomo beele feiyade waha, nere Itou no nogo haruwe langa tafa nigai waha nebere beele feiyade. Onodu nere fai onou onode waha, nere fanyinege onode waha nomo agou inyaba tod-bode. ³ Gabman nere fai onowou hilobainga onode waha umugemu nigei nomo yafegu uwa. Nere fai onowou inyaba onode waha umugemu nigei nomo yafade. Onou waha bona, ne gabman umuge tuwei nomo awei mata bonahe wonga, ne fanyite hilobainga wahanga ono wahenga, no ne name unyite jaimu hanona. ⁴ Gabman no

Itou nomo haruwe fai, ne hoyo hinidu bona ono hinonga yafa dewau ganga. Onou wa, ne onowou inyaba onowei mata bonahe wonga, ne umugau. Ne isini, gabman no oota kesebu yaasuna, onodu no ewe yaasuwei uwa. No Itou nomo haruwe fai, no fai onowou inyaba onona waha agou inyaba tuwonbona. ⁵ Onou waha boya, ere gabman nomo huuna langa yafei nomo. Onodu ere agou inyaba boyanga umugedu nomo beele adai oojo woya. Uwa. Ere hage ebere huwanyage langa benou isoya, onowou waha no tigini, waha boya ere oojoya.

⁶ Hugu waha langanga, tere takis fere aya-ayaya, wa taate bona, gabman nere Itou nomo haruwe fai yafabode, nere gai-gai haruwe Itou nigai waha oofawei nomo danga tafa-tafade. ⁷ Taate dada tere gabman tuwagu ganga waha, tere nigagu. Tere fai takis tegou takis hogo fere-fere nigagu. Onodu tere fai ete nomo huuna langa yafei mata bonade wonga, tere beele isidu bonade, onowou hilobainga abitimu tuwagu. Onodu fai ete no anyakaro yafei mata wonga, tere no unyi anyakaro tuwagu.

Ere fai-aita ila gaude nigei nomo.

⁸ Tere tebere agou ete-te adai awadenga inyona. Agou etenga behanga no gai-gai inyi-inyina, wa ere ebere huwanyage nere ila nigei nomo waha, taate bona, fai no nomo huwanya fai ete tuna waha, no nuuni beele tigini oojona. ⁹ Ere isiya, nuuni beele no benou lena, “Tere fai-aita adai dunege kote wadenga umeru wode. Tere adai yebu wagu. Tere fai ete nomo dada agetege adai

warou. Tere fai-aita bagu te guruwou, tere longi fanyimu adai ono wagu.” Nere nuuni beele beha bagu, nuuni beele ila oruwanga inyide waha, nere oruwanga beele etenga waha nomo huwanya langa inyide. “Ne nage boni gau hinina dorofe, nere fai ila oruwa bonahe fere tigini onou gau nigau.” ¹⁰ Fai no nomo huwanya fai ete tuna waha, no onowou inyaba ada ono tu-tuna. Onou waha bona, fai no nomo huwanya nere ila oruwa nigina waha, no nuuni beele tigini oojo-oojona.

Ere tigini golo woboya.

¹¹ Ji tere fanyimu beha onowei nomo letigini, wa taate bona, tere saini elebe ere yafaya beha tere isiya. Elebe tere agore jiriya waha awadu jaye nomo saini. Tere isiya, saini ere Kristus boya huwanyage ngalengawou fai-aita heigeye langa, ariya Itou no ere ege gidu haigei nomo saini bae langa inyai. Onou wa, elebe no menanga onou mai jugu waha. ¹² Ooru usu wona ono ganga, hamba heigona juguna, onou waha bona hilobainga ere agugu nomo onowou oruwanga awadu boya, fai ete no oota nomo kolos dada tana dorofe, ere lalawou nomo dada elegoya. ¹³ Ere fai no hoonga langa golona dorofe tigini golowei nomo. Ere kejiwe adai edega boya yaage nyoya. Ere longi fanyimu ono boya onowou jijiga bagu adai hiri tuwoya. Ere kejiwe adai honggoro boya, fai ila bona huwanyage inyaba wona. ¹⁴ Tere Yesus Kristus tedu bonade, tebere oota nomo kolos dorofe tanagu. Ono bonade, tere getege gala nomo gauwou inyaba adai oojo wagu.

14

Ere baabo gane nebere fanyinege adai haawe nagei nomo.

¹ Fai no huwanya ngalengana, onou wa no nomo huwanya ngalengawou danga uwa, wa tere no haudu sios huwanya langa mayagu. Onou wa, tere no bagu dada hogo fere-fere ere foode higei uwa waha bonade beele langa adai wara wagu.

² Fai ete no huwanya ngalengawei nomo danga tafana, onodu no dada hogo fere-fere oruwanga nyi-nyina. Onou wa, fai ete no nomo huwanya ngalengawou danga uwau, onou waha bona, no kaafa muja ada nyi-nyina. ³ Onodu fai no dada oruwanga nyi-nyina waha, no fai kaafa muja ada nyi-nyina waha bona ninau inyaba adai isona. Onodu fai no kaafa muja ada nyi-nyina waha, fai no kaafa muja nyi-nyina waha no une tafana iwou adai isona. Uwa. Itou no fai waha fere hawaiha.

⁴ Ne faiwei waha, ne fai ete nomo haruwe magana haawe tuni? No nomo haruwe langa danga oto wona yo, no metaumona yo, wa no nogo nomo fai anyakaro nomo dadanga. Onou wa, no danga bagu otowon bona, wa taate bona, Anyakaro no nogo we edo dangamu tudu bona, ono tuwonga danga otowon bona.

⁵ Fai ete no isina, fati ete no gai anyakaro, onodu no fati ila feiya nigou. Onodu fai ete no isina, fati oruwanga no hogo etenga wahanga. Onou wa, nere fai etenga-etenga nebere huwanyanege langa, taate ninanege isou no tigrini waha nere isi dewogu. ⁶ Fai no fati ete bori nomo fati anyakaro dorofe hangadana wa, fai waha no Anyakaro

bona ninau isidu onou onona. Onodu fai no dada oruwanga nyi-nyina wa, fai waha no Anyakaro bona ninau isi bona nyi-nyina, taate bona, no Itou hilobainga tudu bona da nyi-nyina. Onodu fai no dada oruwanga ada nyi-nyina wa, no Anyakaro bona ninau isi bona no da ila sese-sesena. Onodu no fere Itou hilobainga tutuna.

⁷ Ere isiya, ere gamage langa fai ete-te no nomo ago auma yafou waha, no nogo nomo dada iwou adai isina. Onodu fai ete no nomo umou waha, no nogo nomo dada iwou adai isina. Uwa. ⁸ Ere agege auma yafei mata woya wa, Anyakaro nomo dadanga. Onodu ere umei mata woya wa, waha fere Anyakaro nomo dadanga. Onou waha bona, ere agege auma yafoya yo, ere umoya yo, wa ere Anyakaro nomonga. ⁹ Onodu Kristus fere umedu ege ago auma yafou tai, no edo fai umou bagu agenege auma yafade bagu nebere Anyakaro yafonbona.

¹⁰ Ne taate boni, name baine nomo onowou haawe fu boni, beele inyaba letuni? Onodu ne taate boni, name baine memesi beele letuni? Tere isiya, ere oruwanga Itou nomo kot langa otowei nomo. ¹¹ Wa Itou nomo buk langa lena do-rofe. “Ji Anyakaro, ji gai-gai yafa-yafani, ji beele ngalenga tigini leni, oulaha fai-aita oruwanga ji langa maidu bode, afenege tuburu kutu wodbode. Onodu nebereha oruwanga benou malalamudu lewodbode, ji Itou tigini.” ¹² Onou waha bona ere isiya, ere etenga-etenga oruwanga, ere ebere onowou oruwanga ono weye waha nomo hugu Itou letuwei nomo.

Ere baabo gane adai ono nigedenga, mebodudu

bode une tafode.

¹³ Onou waha boya, ere baabo gane ila oruwa nebere onowou haawe nagi boya, ninage inyaba isi nigou fanyimu waha awei nomo. Ere ninage fere oojo woboya, wa ere dada ete adai ono wadenga, baabo ono tuwonga mebodudu bona une tafona. ¹⁴ Anyakaro Yesus no yame ninafe foomu hayanga, ji benou isi deni, dada ete-te no nogo Itou ago langa jijigawei uwa. Onou wa, fai no isona, dada ete no jijiga bagu wonga, ariya fai waha nomo ago auma yafou langa, dada waha no tigrini jijiga dewou inyina. ¹⁵ Onou waha bona dada ete baine no Itou ago langa jijiga bagu ina waha, ne nyei mata bonahe wonga, onowou waha langa, ne baine waha nomo ninau inyabamu funi. Ariya, ne edo isau ganga, fanyimu waha langa ne name huwanyate baine tuwei uwa. Kristus no baine waha ege gidu hawei nomo umaiha, onodu ne name da nyou waha adai awa tuwahenga no inyabamu tuwona. ¹⁶ Tere dada ete hilobainga iwou isei mata bonade wonga, ariya tere ure dewagu, gamaji tere tage tebere onowou wonga ono wadenga, nere fai ila dada waha no inyaba iwoguga. ¹⁷ Itou nomo huuna langa yafou no, da langa, yaage langa, fadawei uwa. Itou nomo huuna langa yafei nomo fanyimu tigrini wa, onowou tigrini bagu, huwanyage foinga inyou bagu, edegawou bagu waha Hauri Gunni no heigemu-heigemuna. ¹⁸ Fai no fanyimu waha oojo bona Kristus nomo haruwe tena wa, Itou no nomo onowou gau wonga, fai nere edegawou beele letuwodode.

¹⁹ Onou waha bona, onowou oruwanga ere

ono higi ganga huwanyage etenga yafaya bagu, onowou oruwanga nere ila oruwa nebere huwanyanege ngalengawou dangamu nagina waha oojowei nomo. ²⁰ Ne da bonahenga isi bonahe, Itou nomo haruwe adai inyabamu wau. Ngalenga, dada oruwanga nyei nomo hilobainga. Onou wa, ne dada ete nyinanga waha no fai ete ono tuwonga mebodye wei mata wonga wa, ne fanyimu inyaba ononaha. ²¹ Ne kaafa muja nyinanga yo, wain yaage inyinanga yo, dada fere ete onowei mata nanga, no baine ono tuwonga mebodye waha wonga, hilobainga ne fanyimu waha adai onowau. ²² Ne name huwanyate ngalengawou no, ne taate dada boni ninate waha heigemuna, wa ne nage Itou ngare teirenga dada. Fai no isina, dada ete no hilobainga, onodu no nomo huwanya no dada waha bona kot la tafa tuwei uwa wonga, no dabu edega wona. ²³ Onou wa, fai no saini kaafa muja nyi bona, no fanyimu onona waha bona ninau nga-nga wona wa no nyabuluwou bagu, taate bona, no nomo huwanya ngalengawou no onowou waha bona edo yo, uwa, wa no alai uwa. Ere onowou ete onowei mata wedenga, ebere huwanyage ngalengawou no edo tuwei uwa wonga, wa ere une tafaya.

15

Ere Kristus nomo ninau bagu nomo onowou bagu oojowei nomo.

¹ Ere fai huwanyage ngalengawou danga bagu, nere fai huwanyanege ngalengawou danga uwau waha, hoyo nigidu nebere ou aulei nomo haruwe

bagu. Ere hage hoyo higei nomonga ada isei nomo. ² Ere etenga-etenga oruwanga nere baabo gane hoyo nigei nomo haruwe tedenga, nere edo onowou hilobainga togunga, nere nebere huwanyanege ngalengawou edo danga bagu heigona. ³ Ere isiya, Kristus no fere nogo hoyo tuwei nomonga isei uwa. Onowou no langa heigai waha, Itou nomo buk langa lena dorofe, “Nere fai beele inyaba lehinane, waha, nebere beele inyaba waha ji jaulafe langa fere mai.” ⁴ Nere beele oruwanga amina Itou nomo buk langa yeregane waha, nere ere isisiwou higei nomo bode yeregane. Beele waha no ere ebere huwanyage dangamu hagi gonga, ere danga bagu oto boya, Itou no ere haigei nomo bona itariwei nomo. ⁵ Ere Itou no nogonga langa danga teteya, onodu no nogonga ere ono higei ganga ere huwanyage ngalengawou langa danga bagu oto-otoya. Ariya, Itou no tere Yesus Kristus nomo onowou oojo dewagu ganga bona no edo tere hoyo tigonga, tere ninatega etenga wahanga yaasu wagu ganga. Onodu bonade tere huwanyatege etenga yafa bonade, ⁶ tere oruwanga Itou unyi arotenga isou wagu ganga, no Itou, onodu ebere Anyakaro Yesus Kristus nomo umamu.

Kristus no Juda bagu fai fereha bagu hoyo nigai.

⁷ Onou waha bona, tere oruwanga nere Kristen fai fereha oruwa hanigedu mai tere bagu yafei nomo edega wagu, Kristus no fere tere edo no bagu yafei nomo edegawai dorofe. Onodu onowou waha langa tere edo Itou nomo unyi anyaro heigemu wagu ganga. ⁸ Ji benou leni,

Kristus no Juda hoyo nigei nomo nebere haruwe fai heigai. No onou onowai waha, no benou abitimuna, Itou nomo beele no ngalenga tiginini. Onodu onowou waha langa, no beele baara tawou oruwanga Itou no nebere asanege gane nigai waha edomuwai. ⁹ Onodu fere, nere fai-aita fereha waha, nere Itou nomo aau warou uredu bode, no nomo unyi isouwei nomo Itou nomo buk lena dorofe,

“Onou waha boni,
 nere fai-aita fereha waha,
 gamanega langa ji ne unyite isou wonboni.
 Onodu ji ne unyite isouwei
 nomo moone tonboni.”

¹⁰ Onodu Itou nomo buk nomo beele ete fere benou, “Tere fai-aita, kantri fereha waha, tere Itou nomo fai-aita bagu edo gaara edega wagu.”

¹¹ Onodu ulate langa no benou lena,
 “Tere fai oruwanga,
 tere Anyakaro unyi isou wagu.

Tere kantri oruwanga nebere fai-aita,
 no nomo unyi isou wagu.”

¹² Onodu Aisaia no fere benou lewai, “King eege Jesi nomo ganemuha hegedu bona, fai-aita oruwanga oofa nigonbona. Nere fai-aita gane-nege fereha saini itaride waha, no hegedu bona hilobainga ono nigonbona.”

¹³ Itou no dada hilobainga ere elegei nomo itariya waha higei nomo beele baara tawaiha. Tere no boya huwanyatege ngalengana onodu no edo langa edegawou anyaro bagu huwanyatege foinga inyou ono wonga hegedu tere langa bolowon bona. Onodu Hauri Guuni nomo danga

langu, Itou no dada hilobainga higei nomo saini itariwei nomo onowou waha edo tere langu bolode wonbona.

Pol no misin haruwe tena waha bona edegana.

¹⁴ Tere yame baabo gane, ji yame huwanyafe langu, ji tere gai-gai onowou hilobainga onongaya waha boni, ji huwanyafe ngalenga dena. Onodu tere isou hogo fere-fere oruwanga bagu, onou waha bona, tere etenga-etenga edo langu Itou nomo fai-aita fereha oruwa ninanega hilobainga nigagu ganga. ¹⁵ Onou wa, ji beele ila yerege tagini beha, beele menanga danga bagu. Onou wa, ji yeregei nomo umugei uwa, ji tere tebere ninatega jaimu tagoni ononi, wa taate boni, Itou no ji bona aau warainga, no ji hangada hiyai, ¹⁶ Yesu Kristus nomo haruwe fai yafa boni nere fai-aita fereha gamanega langu haruwe tei nomo. Haruwe waha langu, ji Itou nomo hilou beele malalamudu leni, ji pris dorofe yafani, ono boni ji nere fai fereha hanigedu Itou bagu eeya muru warou hilobainga no gau tuna dorofe hanigedu tamayoni ononi. Onodu Hauri Guuni no edo nere ono nigonga, Itou nomo fai-aita tigini heigodbode.

¹⁷ Onou waha boni, ji Yesu Kristus langu Itou nomo haruwe tei nomo edegani. ¹⁸⁻¹⁹ Ji dada fere ete boni beele ada malalamudu lewonboni. Uwa. Ji dada etenga behanga boni beele malalamudu lewei nomo gau hina. Kristus no ji owofe langu haruwe hilobainga onowai waha hayei nomo gau hina. No ji yame beele hoyodu haruwe hilobainga ji owofe langu onowai. Onodu dodokawou hogo fere-fere tafei nomo danga hiyaiha. Onodu Itou

nomo Hauri fere ji langa danga bagu haruwewai. Dada waha oruwanga, Kristus no nere fai-aita fereha waha, jaimu nigonga, nere Itou nomo beele oojowei nomo bona onowai. Onou waha boni ji Jerusalem langa hugu waridu Kristus nomo hilou beele malalamudu leboni ha-ha oruwa langa kolilidu goi Ilirikum prowins langa edo wene. ²⁰ Haruwe waha langa, ji nere matane fai-aita Kristus nomo unyi isegu uwa waha langa, hilou beele malalamudu lewei nomo gaude hihina. Ji auma fai ete tawai waha langa mata tafei nomo gau hiyei uwa. ²¹ Uwa. Ji Itou nomo buk langa lena dorofe onowei nomo gau hina. “Nere fai no nomo aasa amina isegu uwa waha, nere no urodbode. Onodu nere fai no nomo beele isegu uwa waha, nere isi dewodbode.”

Pol no Rom nerigon bona Spen goyai.

²² Haruwe waha ji saini baingaro dage hiyainga, ji mai tere terigei nomo edo uwa. ²³ Onou wa, elebe ji ulate beha langa ege haruwe uwau. Ariya haga orei baingaro ji tere terigei nomo gaude hiyai. ²⁴ Onou waha boni, saini ji kantri Spen langa goyoni ono boni, ngasunga mai tere terigedu boni, goyei nomo ninafe isene. Ji tere terigei nomo edega boni, menanga onou tere bagu yafonboni. Onodu iinga tere ji hoyo hiyadenga Spen goyei nomo gau hina.

²⁵ Onou wa, elebe ji Jerusalem manon boni gau hina, nere Itou nomo fai-aita walanga yafade waha hoyo nigei nomo boni. ²⁶ Nere Itou nomo fai-aita Masedonia prowinsa bagu Akaia prowinsa bagu beele ngadodu bode, moni ila

amina komomu waneha, nere huuru wogunga Jerusalem manonbona, nere Itou nomo fai-aita dada bode tutu nigina waha hoyo nigei nomo bode. ²⁷ Nere nage nebere gauwou langa moni waha nigane, onodu fanyimu waha hilobainga, wa taate bona, nere dada agou bagu dorofe, nere Juda agou kabaka nigodbode. Juda nere Itou nomo dada hilobainga elegeedu bode, fai fereha bagu mayane. Onou waha bona, fai fereha nere Juda genege gala nomo dada langa hoyo nigei nomo haruwe bagu.

²⁸ Ariya ji ngasunga haruwe beha usumudu boni. Ji moni waha Jerusalem tamani nagidu, iinga saini ji Spen goyoni langa, ji amugedu mai tere terigonboni. ²⁹ Onodu isene, ji tere bagu mayei mata wehenga, Kristus nomo figiniwou ji bolo hiyonga, no tere hilobainga onode tigonbona.

³⁰ Tere baabo gane, ji gauni wa, tere ere ebere Anyakaro Yesus Kristus bonade ninategesi bonade, ere ebere huwanyage nere ila oruwa nigei nomo fanyimu wa, Hauri Guuni ere langa heigemu-heigemuna. Onodu ji gau hina wa, ninategesi waha no edo tere jaimu tigonga, tere ji ngate hauyawei nomo haruwe danga toboya. Tere Itou no ji hoyo hiyei nomo hauya tuwagu, ³¹ nere Judia fai Itou nomo beele feiya-feiyade waha owonege langa edo ege gidu haifonbona. Onodu tere Itou nomo fai-aita Jerusalem langa yafade waha ono nigonga nere edo ji haruwe nere hoyo nigei nomo boni ononi waha gaude nigei nomo bonade hauya tuwagu. ³² Ono wadenga,

Itou no gau tuwei mata wonga, saini ji mai terigoni waha, ji edegade boni, ji edo langa tere bagu menanga onou houwe tafa boni ege danga tonboni.

³³ Yafou hilobainga bagu, huwanyage foinga in-you higei nomo, Itou no edo tere oruwanga langa yafonbona. Ngalenga.

16

Pol no fai-aita baingaro kaiye nigina.

¹ Ji ere ebere ogoe Fibi hilou tafa tuwagu ganga boni gau hina. No Senkria taon langa sios hoyo nigei nomo haruwe bagu. ² Ji tere Anyakaro bonade ninatege isi bonade, tere Fibi hawadenga tere bagu yafei nomo boni gau hina. Wa onowou hilobainga ere Itou nomo fai-aita bagu onowei nomo. Onodu no dada ete bona ou bagu wonga, tere no hoyo tuwagu ganga boni gau hina, taate bona, no fai-aita baingaro hoyo nigi bona ji fere hoyo hiyai.

³ Tere Prisila Akwila ngare yame kaiyewou niragu. Yesus Kristus nomo haruwe langa, nere yame haruwe etenga. ⁴ Nere ji hoyo hidu umodere amina haiya wareha. Onou waha boni, ji yagenga nere hilobainga nirei uwa. Nere sios nomo fai-aita bagu fereha waha fere, oruwanga hilobainga niri-niridere. ⁵ Onodu tere sios nomo fai-aita bagu neire mata langa komo-komode waha yame kaiyewou nigagu.

Tere Epainetus yame kaiyewou tuwagu, no yame ilibafe tigini. No Esia prowins langa, fai oruwanga amuge nigidu, Kristen heigaiha.

⁶ Tere Maria yame kaiyewou tuwagu. No tere hoyo tigei nomo haruwe danga bagu tai.

⁷ Tere Andronikus Junias ngare, yame kaiyewou niragu. Nere yame ha, onodu nere ji bagu gaara dagou mata langa yafeye. Aposel gamanege langa nere unyinere bagu, nere ji amuge hidu Kristus nomo fai yafare.

⁸ Tere Ampliatus yame kaiyewou tuwagu. No Anyakaro nomo onowou langa, no yame ilibafe tigini.

⁹ Tere Urbanus yame kaiyewou tuwagu. No Kristus nomo haruwe langa, ere no ngate haruwe etenga. Stakis no fere kaiyewou tuwagu. No yame ilibafe tigini.

¹⁰ Tere Apeles yame kaiyewou tuwagu. No Kristus tigini oojo tuna waha unyi bagu.

Tere Aristobulus nomo gane yame kaiyewou nigagu.

¹¹ Tere Herodion yame kaiyewou tuwagu, no yame ha tigini.

Tere Narsisus nomo gane fai-aita nere Anyakaro nomo fai-aita yafade waha, yame kaiyewou nigagu.

¹² Tere Trifina Trifosa ngare yame kaiyewou niragu. Nere Anyakaro nomo haruwe tefuwei nomo haruwe danga tetedere. Tere Persis yame kaiyewou tuwagu, no yame ilibafe tigini. No Anyakaro nomo haruwe te fuwei nomo haruwe danga taiha.

¹³ Tere Rufus yame kaiyewou tuwagu. No Anyakaro oojo tuwei nomo fai hilobainga. Nomo

anya fere onounga, yame kaiye tuwagu. No fere yame ngai dorofe yafaiha.

¹⁴ Tere Asinkritus bagu Flegon bagu Hermes bagu Patrobas bagu Hermes bagu nere baabo gane nere bagu gaara yafade waha, yame kaiyewou nigagu.

¹⁵ Tere Filologus Julia ngare, Nereus nomo ogobumu ngare, Olimpas, nere Itou nomo fai-aita oruwanga nere bagu yafade waha, yame kaiyewou nigagu.

¹⁶ Ere Itou nomo fai-aita ebere fanyige langa, tere etenga-etenga nere baabo gane umba nigagu. Kristus nomo sios oruwanga tere kaiye tigde.

Nere fai ila sios fasaka-fasakade.

¹⁷ Tere baabo gane, ji beele danga bagu letigini, fai nere beele tere tei waha feiya bode nere beele hogo fere-fere lebode, nere sios fasaka wei nomo fanyinege onode waha bonade oofade nigagu. Onowou waha langa, sios nomo fai-aita ono nigi ganenga orosodu bode inyaba-inyabade. Tere fai onouha waha bae nigidu yafagu. ¹⁸ Nere ebere Anyakaro Kristus nomo haruwe ada te fufude. Uwa. Nere nage nebere genege gala nomo gauwounga oojo-oojode. Onodu nebere beele unyuru langa gelelewou beele langa, fai nere taate onowou no hilou, taate onowou no inyaba, nere ada isidede waha yaawa nigi-nigide.

¹⁹ Tere Itou nomo beele oojo-oojoya, onodu tere fanyitege onoya waha nomo beele fai oruwanga isaneha. Onou waha boni, ji tere boni edegani. Onou wa, ji tere onowou hilobainga iside bonade, tere onowou inyaba bonade adai isagu ganga

boni gau hina. ²⁰ Onodu saini menakele langa, yafou hilobainga bagu huwanyage foinga inyoyu higi-higina waha nomo Itou no tere awa tigonga, afetege huuna langa Satan ilei tuwagu ganga.

Ere ebere Anyakaro Kristus nomo aau warou no edo tere bagu inyonbona.

Nere fai ila nebere kaiyewou Rom huuru nagane.

²¹ Yame haruwe etenga Timoti no tere kaiyewou huuru tagaha. Onodu Lusius wanga, Jeson wanga, Sosipater, nere ebere onowou etenga, nere fere tere kaiyewou huuru taganeha.

²² Ji Teritius we, ji Pol hurau langa beele tedu boni, pas beha yerege naha. Anyakaro unyi langa ji kaiyewou huuru tagini.

²³⁻²⁴ Gaius no tere kaiyewou huuru tagina. No nomo mata langa ji oofade hiyai, onodu no sios nomo fai-aita oruwanga nere fere oofa niginina.

Erastus no taon waha nomo gabman, nomo moni oofa-oofana, onodu ere ebere baige Kuwartus ngare tere kaiyewou huuru tagidere.

Ere Itou unyi isouwei nomo.

²⁵ Itou no tere edo langa ono tigonga, tebere huwanyatege ngalengawou langa danga bagu oto wagu ganga. Hilou beele langa beele inyina waha ji malalamudu leleni dorofe, wa Yesus Kristus nomo hilou beele. Hilou beele waha, no amina saini oruwa huwaridu inyigai, ²⁶ onou wa, elebe Itou no malala heigemu waiha. Itou gai-gai yafagou no lewainga, nere profet amina beele yeregane waha, ere fai-aita oruwanga beele waha malalamudu lenigeye. Ono weyenga, nere fai-aita

oruwanga beele huwari inyai waha isidu bode foo nigai. Itou no nere fai-aita nebere gane waha, nere edo no bode huwanyanege ngalenga bode nere onowou no gau tuna waha onowei nomo bona, no onou onowai. ²⁷ Itou waha, no nogonga isou bagu. Ere Yesus Kristus nomo owo langa, dada onowai waha boya ninage isidu, ere gai-gai no unyi isouwei nomo. Ngalenga.

ITOU NOMO HILOU BEELE
The New Testament in the Ogea language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tok ples Ogea long Niugini

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ogea

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 28 May 2022

f639c3d8-02b7-508f-ba13-8a2c18c0e533